

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 80 Din, za
inozemstvo 100 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 130
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vsilica po 10 Din
g Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnistva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana št. 10.630 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Stranka humbuga.

Fašizem je negacija demokracije in parlamentarizma. Je to ekstrem na nacionalistični desnici, kakor je na marksistični levi ekstrem boljševizem s svojo diktaturo proletarijata. Kakor je resnica, da se ekstremi včasih dotikajo, tako je tudi res, da se boljševizem in fašizem poslužujeta rada enakih ali podobnih metod, čeprav njiu cilji gredo vseksebi. Iz demokracije in parlamentarizma se Mussolini prav tako norčuje, kakor iz nje norce brije boljševizem. Kakor le-ta je tudi fašizem zanikanje ljudske države. In če imamo tam male krožke, ki sejejo nezaupanje do demokracije, tako imamo tu bankirje, borzo, truste, zveze industrijev, oficirje itd. itd., ki se hočejo odtegniti uplivu države, organizirati kot država v državi in potem diktirati svojo voljo po nasilju.

Mi kot krščanska stranka obsojamo ene in druge, ker se oba pokreta protivita krščanskemu idealu o ustroju človeške družbe ter zato, ker oba temeljita na surovi sili, ki je krivična ter tepta pravičnost in ljubezen. Tembolj pa moramo obsojati poskuse, ki merijo na to, s pomočjo demokratskih gesel pridobivati moč za realizacijo fašizma proti demokraciji. Oni, ki odkrito priznavajo svoj fašistični program, so sicer v zmoti, toda odkriti. Drugi način pa je potuhnjten ter značajan človek ne more spoštovati njegovih nosilcev.

In med to vrsto spada naša SDS. Ta danes poleg drugih svojih volivnih gesel naglašata tudi demokracijo. Si je po njej celo vzela svoje ime. Toda ostalo je vse pri starem. Tej stranki naslov demokracija tako pristojna, kakor bosemu in golemu cilindru. Obstoj te stranke pri nas pomeni od njenega početka dalje eno samo nepretrgano vrsto činov in dejanj, ki teptajo demokracijo ter uvajajo fašistične metode v naše javno življenje.

Fašizem je negacija demokracije in parlamentarizma, radi tega tudi negacija svobodnih parlamentarnih volitev. In ravno ta stranka, ki danes toliko piše o volivnem teroru drugih strank, čeprav ravno pri nas ni sedaj niti sledu o kakem pritisku, kamoli o teroru, ravno ta stranka je k nam uvedla l. 1923. in 1924-25 volivni teror, o kakoršnem se nam dotlej niti sanjalo ni. Vodičljji te stranke so se odkrito dali proslavljati kot jugoslovanski ali slovenski Mussoliniji — gotovo ne iz simpatij do demokracije, ampak iz simpatij do fašističnih metod in ciljev. In te metode so se pri nas tudi uveljavljale. Uveljavljale so se v taki meri, da je pod vplivom tega fizičnega terora naša stala ne le množica ljudstva, ampak so pod njim klonili celo posamezni predstavniki javnih oblasti. Kdor teh javnih organov pa se ni udal teroru fašistov, je bil v nevarnosti, da ga reducirajo, brez penzije spodijo ali pa celo na javni cesti napadejo. Isto se je godilo z župani kot predstavniki občinskih samouprav. Ne radi nerednosti v upravi, teh še do danes niso mogli dokazati nobenemu prizadetih županov, ampak radi strahovanja in maščevalnosti so odstavljali svobodno izvoljene župane, ki se niso udajali teroru jugoslovanskih fašistov. In ker je v masah ljudstva odpor proti fašizmu vedno bolj raste, so hoteli ljudi ustraševati s silo in krvjo. Sila se je res rabila, tekla je nedolžna kri, a ljudi ustrašovali niso. Saj na Slovenskem ne!

Vse fašistične metode niso nič pomagale. Edini rezultat tistih brezprimernih bojev, ki jih je ljudstvo bojevalo proti jugoslovanskemu fašizmu, je bil ta, da je stranka, ki je bila nositeljica teh metod, ostala v celi državi osamljena od ljudstva ter je izgubila vsako upanje, priti še kdaj v položaj strahovati ljudstvo s svojimi fašističnimi metodami. To ve tudi ljudstvo. Zato danes to stranko odkrito prezirajo celo tisti, ki so iz strahu pred njenimi metodami svoj čas šli ž njo.

Danes, ko so vse njene nasilne in fašistične metode propadle, se ta stranka zopet postavlja v pozo branivca demokracije in svobodnih volitev. In to je, kar v očeh javnosti njeno prejšnje in dosedanje delovanje dela še bolj ogabno. Človeka, ki svojo idejo, četudi je morda pogrešna in zmotna, pošteno in odkrito ter dosledno proglašja in brani, spoštujemo. Kdor pa svojo fašistično idejo skuša vsiliti s takšnimi sredstvi, kot se je to godilo pri nas, potem pa, ko propade, pa gre in se dela kakor da bi nikdar ne bil grešil — tak človek pa ljudskega spoštovanja ne zasluži. Tudi stranke, ki barantajo danes s fašizmom, jutri z demokracijo, vsak dan z nacionalizmom, vsak dan za drugo ceno in vsak dan z drugim kupcem — take stranke niso vredne spoštovanja. Ali je humbug njihova demo-

Po smrti kralja Ferdinanda.

PREVOZ KRALJEVEGA TRUPLA V BUKAREŠT. — OPOROKA KRALJA FERDINANDA. PISMO BRATIANUJU.

v Bukarešt, 21. julija. (Izv.) V Sinajo so zjutraj ob 9 prišli s posebnim vlakom vsi člani vlade. Kmalu po prihodu se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri so sklenili, da se pogreb preloži od sobote na nedeljo, da se omogoči vsem napovedanim zastopnikom udeležba pri pogrebu. Kralja so položili na mrtvaški oder v gradu Peles. Patriarh je opravil kratke molitve, nakar je ministrski predsednik Bratianu izrazil svoje sožalje jugoslovanski kraljici Mariji in imel kratek govor o osebnih in državnih krepitvah pokojnega kralja. Pravosodni minister Popescu je nato prečital oporoko pokojnega kralja in njegovo pismo na Bratianu.

Ob 1. uri so krsto prenesli v poseben vlak, da jo prepeljejo v Bukarešt. Na vseh postajah do Cotroceni bodo izkazali krsti zadnjo čast vse civilne in vojaške oblasti. Vlak se bo ustavil samo v Ploesti, na drugih postajah pa bo vlak vozil počasi mimo žalnih deputacij. V kraljevem gradu v Cotroceni bodo krsto položili na mrtvaški oder, kjer bo od 8 zjutraj do 10 zvečer dovoljen občinstvu obisk.

Vsi inozemski zastopniki so danes v posebni knjigi v kraljevi palači v ulici Kyselev pismeno izrazili sožalje kraljevi rodbini.

v Bukarešt, 21. julija. (Izv.) Vse opozicijske stranke so sklenile, da se udeležijo pogrebnih svečanosti. Ta sklep dokazuje, da so se tudi one stranke, ki so bile proti postavitvi regentskega sveta, sprijaznile s sedanjim položajem.

v Bukarešt 21. julija. (Izv.) Danes dopoldne so v Sinaji odprli oporoko kralja Ferdinanda v prisotnosti vseh ministrov. Oporoka obstoja iz dveh delov. Prvi del oporoke je bil napisan 2. junija 1925 na Sinaji, to je bil princ Karol še prestolonaslednik. Drugi del pa je bil spisan 11. julija 1926, ko se je princ Karol že odrekel prestolonasledstvu.

Prvi del oporoke obsega 12 strani. Kralj se zahvaljuje Bogu, da mu je dovolil, da je mogel tako dolgo delovati za svojo deželo. Zahvaljuje se svoji soprogi, ki mu je vedno zvesta stala ob strani. Njej zapušča gradova Cotroceni in Pelisor v Sinaji v do smrti uživanje z vsemi stranskimi poslopji. Vzdrževanje teh poslopij pripada še naprej kralju. Princ Karolu zapušča poleg dolžnega deleža tudi posestvo na Sinaji, gradova Predeal in Peles in še celo vrsto posestev in gradov. Princu Nikolaju grad Prostem in eno palačo v Bukareštu, grški princesinji grad Sarlem in eno palačo v Bukareštu. Kraljici Mariji, ki ne more posedovati nepremičnin v Romuniji, je zapustil denarnih in efektivnih vrednosti. Princezinji Ileani pa zapušča posestvo v Boeni in palačo v Bukareštu, 50 milijonov lejev, določenih za podporo častnikom in dvorskim nameščenecem.

V drugem testamentu, ki je spisan kot dodatek k prvemu dne 11. julija 1926, pravi kralj, da je moral proti koncu svojega življenja prestopiti še težke preizkušnje in doživeti veliko bolestin, ki mu jo je povzročil princ Karol. Zato anulira vse naklonitve, ki mu jih je zapustil v prvi oporoki in mu daje samo dolžni delež. Naklonitve, ki so bile naklonjene princu Karolu, uživa do polnoletnosti Mihaelova kraljica Marija. Pozneje postane vse to kraljeva last. Princ Karolu naj se izplača dolžni delež v denarju in efektivih.

Prečitanje oporoke je napravilo na vse najgobji vtis. Zatem je prečital pravosodni minister pismo na Bratianu, katerega so smeli odpreti šele po kraljevi smrti. V tem pismu prosi kralj Bratianu, naj ne dela nobenih težav novemu prestolonasledniku pri zasedbi kraljevega prestola.

v Bukarešt, 21. julija. (Izv.) Ob polpetih je dospel v Bukarešt posebni vlak s kraljevim truplom. Pri dohodu vlaka so oddali 101 strel iz topa. Zaigrala je vojaška godba, nakar so truplo v spredu prenesli v kraljevi grad skozi špalir vojaštva, v katerem so bili zastopani vsi romunski polki. Za krsto so šli člani kraljeve rodbine, člani regentskega sveta, člani vlade, vsi bivši predsedniki vlad, generali, v Bukarešti navzoči poslanci vladnih

kracija ali je bil humbug njihov nacionalistični fašizem — ali pa oboje.

Zato naj se SDS nikar ne čudi, če je od vseh moralno mislečih ljudi že danes osamljena in zapuščena. Njena usoda so njeni grehi!

strank in cela vrsta visokih državnih dostojanstvenikov. Zastopniki opozicijskih strank niso bili navzoči in general Averescu je šel v spredu samo kot bivši vladni predsednik.

POGREBNE SVEČANOSTI.

v Bukarešt, 21. julija. (Izv.) Program pogrebnih svečanosti za nedeljo je končno veljavno določen. Ob 8 zjutraj se bo v kraljevi palači Cotroceni vršila služba božja. Tej bodo prisostvovali kraljeva rodbina, zastopstva tujih vlad, regentski svet, vlada, diplomatski zbor, zastopniki armade, parlamenta, senata, kakor tudi zastopniki romunskih kulturnih in drugih društev. Po službi božji bo v slovo oddan 101 strel iz topa. Krsto bodo nato naložili na topovsko lafeto, katero bo peljalo šest parov knj. Sprevod se bo pomikal iz kraljevske palače po Elizabetnem bulvarju proti severnemu kolu dvoru. Od tu bodo odšli posebni vlaki v Curtesa Agnes, kjer bo truplo pokopano v samostanski kraljevi grobnici.

SOŽALJE SV. OČETA.

v Rim, 21. julija. (Izv.) O smrti romunskega kralja je obvestil Vatikan romunski poslanik Pennescu. Papež je globoko ginjen takoj naročil tajniku Gaspariju, da izreče kraljevi rodbini in vlagi sožalje. V Vatikanu je običajno, da se za vsakim katoliškim monarhom vrši slovesen requiem, pri katerem so navzoči papež, diplomatski zbor, papeški dvor in rimski patriarh. Requiem se bo vršil v sikstinski kapeli. Dan še ni določen. Zadaži tak slovesni requiem se je vršil za portugalskim in belgijskim vladarjem. Ob smrti cesarja Franca Jožefa so slovesni requiem opustili.

KRALJ ALEKSANDER ODPOTOVAL K POGREBU.

r Belgrad, 21. julija. (Izv.) Po poročilih z Bleda je davi kralj Aleksander s posebnim vlakom odpotoval v Bukarešto. Predsednik vlade Vukičević, ki se je danes vrnil v Belgrad, se je popoldne odpeljal v Vinkovce, da tamkaj počaka na kraljevi prihod in da kralju da v podpis med drugimi ukaz o prenosu kraljeve oblasti na vladu za časa kraljeve odsotnosti, in pa ukaz o imenovanju zastopnikov ministrov, ki odhajata v Bukarešt.

ZASTOPSTVO NAŠE VLADE PRI POGREBU.

r Belgrad, 21. julija. (Izv.) Nocoj je z brzovlakom preko Subotice odpotovala v Bukarešt naša delegacija, ki bo zastopala vladu pri pogrebnih svečanostih. V imenu vlade so odpotovali dr. Ninko Perić, dr. Aca Miović, pomočnik zunanjega ministra Pavlović, šef protokolov Adamović in posebno zastopstvo 27. polka, čigar imejitelj je bil pokojni kralj. Poleg tega sta v imenu skupščine odpotovala poslanca Sečerov in Ivanić.

SOŽALJE NAŠE NARODNE SKUPŠČINE.

r Belgrad, 21. julija. (Izv.) Predsednik narodne skupščine je danes ob 11 sklical sejo zastopnikov parlamentarnih klubov. Na tej seji je predsednik skupščine zastopnike obvestil o tem, da naj se pošlje posebna delegacija v Bukarešto, da položi venec na grob pokojnega romunskega kralja. Ker je v Belgradu zelo majhno število poslancev, se delegacija ne bi mogla sestaviti iz vseh parlamentarnih skupin. Zato se je določilo, da gresta v imenu skupščine Momčilo Ivanić in dr. Slavko Sečerov. Poleg tega sta se poslala v imenu skupščine dva brzojava, prvi Nj. V. kraljici Mariji v Bukarešt, ki se glasi: »Narodna skupščina Vas prosi, da blagovoli Vaše Veličanstvo sprejeti sožalje v veliki boli, ki jo čuti Vaše Veličanstvo radi izgube svojega vzvišenega očeta kralja Ferdinanda I.« Druga brzojavka se je poslala senatu in predsedništvu narodne skupščine v Bukarešti: »V imenu narodne skupščine Vas prosim, da sprejmete izraz iskrenega sožalja ob veliki izgubi, ki je zadela prijateljski romunski narod ob smrti Njegovega vzvišenega Veličanstva kralja Ferdinanda I. Predsednik narodne skupščine Trifković.«

PRINC KAROL.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) Vest o smrti romunskega kralja je bila princu Karolu, ki stane v predmestju Neuilly, takoj sporočena. Princ se je bil malo pred tem vrnil z neke avtomobilske vožnje, Princ se noče pokazati

iz svojega stanovanja. Romunski poslanik v Parizu je objavil, da misli princ tudi nadalje ostati v Parizu. V Parizu vobče ne mislijo na to, da bi obstojala nevarnost s strani princa Karola za mir v Romuniji. V levičarskem časopisu je izraženo mnenje, da se »vsegamogočnemu« Bratianuju kljub temu ne bo posrečilo za vedno izključiti Karola od prestolonasledstva. Dokler bo Bratianu užival podporo časopisa in dvora, se princ Karol ne bo mogel vrniti. »Quotidien« in »Oeuvre« mislita, da se bo kljub vsem odredbam posrečilo tekem dveh ali treh let princu Karolu uveljaviti njegove zahteve po romunskem prestolu.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) Romunski princ Karol je danes odpisal na regentski svet brzojavko, v kateri prosi za dovoljenje, da se mu dovoli udeležiti se pogrebnih svečanosti za svojim umrlim očetom. Pozno zvečer odgovor na to brzojavko še ni prišel. Iz okolice princa Karola se doznava, da je poslal to brzojavko na prigovarjanje ge. Lupescu.

ZALOVANJE V FRANCIJI.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) V imenu francoske vlade se bo udeležil pogreba romunskega kralja bivši vrhovni poveljnik romunskih čet in voditelj francoske posadke v Romuniji, general Berthelot.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) V soboto se bodo vršile v romunski cerkvi svečanosti za pokojnim romunskim kraljem. Princ Karol se teh svečanosti ne bo udeležil.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) Briand je danes poslal romunskemu zunanjemu ministru Titulescu sožalno brzojavko, v kateri v imenu Francije slavi zaslugе umrlega kralja za Francijo. »Jaz osebno bom ohranil pokojnega v živem spominu in ne bom pozabil njegovega osebnega truda, ki ga je imel za zblizanje med Francijo in Romunijo.«

v Praga, 21. julija. (Izv.) Predsednik republike kot vrhovni vojaški poveljnik je odredil, da vsi častniki v znak žalovanja za romunskim kraljem 14 dni nosijo žalne trakove. Na vseh vojaških poslopjih bodo do 23. julija izobešene črne zastave. Polkovni prapori bodo 14 dni nosili črne trakove. Vojni minister je izdal povelje, v katerem obvešča vse vojaštvo o smrti romunskega kralja.

ZASLUGE KRALJA FERDINANDA ZA DEMOKRACIJO.

Praga, 21. julija. »Prager Presse« piše v svojem uvodniku o pokojnem romunskem kralju:

Najznačilnejša lastnost pokojnega kralja je bila, da je vedno prisluškoval strujam v ljudstvu. Čutil se je eno s svojim narodom in nikoli ni hotel biti ovira za resnično napredna stremjenja. To se je najjasneje pokazalo v agrarnem vprašanju, ko se je pokojni kralj temu gibanju sam postavil na čelo. Že med svetovno vojno je bil v svojem znamenitem govoru na armado izjavil, da se mora takoj po vojni izvršiti temeljita agrarna reforma. Kralj Ferdinand je svojo besedo držal. Agrarna reforma, ki se je izvršila v Romuniji s podporo krone, je ena najdalekosežnejših v Evropi. Milijone kmetov je napravila za samostojne posestnike. Kralj Ferdinand je pri tem dal dober zgled tudi s tem, da kronskih posestev ni odtegnil zablembi, marveč jih je dal na razpolago za razlastitev.

Enak zmisel za zahteve modernega časa je dokazal kralj Ferdinand tudi v vprašanju splošne volivne pravice. Da se je v Romuniji pred nekaj leti uvedla splošna, tajna volivna pravica, je zahvaliti njegovi aktivni podpori. Kralj Ferdinand je bil pravi kmetijski kralj, skromen in nesebičen človek. Zgodovina mu ne bo mogla odreči največjega priznanja: da je bil kos svoji nalogi.

GLASOVI ČASOPISJA.

v London, 21. julija. (Izv.) Večina angleških listov objavlja članke o kralju Ferdinandu. Nekateri listi se bavijo tudi z usodo princa Karola in zahtevajo, da Francija prepreči njegov odhod v Romunijo. Liberalni listi pravijo, da imenovanje romunske vlade kot liberalno more zavesti v zmoto. Ta vlada nima ničesar skupnega s tem, kar se razume pod liberalizmom na zapadu.

v Kovno, 21. julija. (Izv.) Vladni listi demantirajo vesti o poškajanjih med Poljsko in Litvansko glede Vilne.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) V Pariz so prišli svoji Levina, da ga pozdravijo pred njegovim povratkom s »Columbio« v Ameriko. Prišli so njegov oče, njegov brat in njegova hčerka.

Tudi demokratska stranka se cepi.

DAVIDOVIČ IN MARINKOVIČ VZTRAJATA VSAK NA SVOJEM. — OBE STRUJI SE BOSTA BORILI MED SEBOJ ZA MANDATE. — DAVIDOVIČ NADALJUJE SVOJO AKCIJO PROTI VLADI.

r Belgrad, 21. julija. (Izv.) Nesoglasja med obema demokratskima strujama, to je med Davidovičev in Marinkovičev skupino, dobiva vedno jasnejše oblike. Obe skupini vztrajata na svojih stališčih. Voja Marinkovič dela s pomočjo vlade in izpolnjuje od vlade dane naloge, Davidovič pa misli o sebi, da je s svojimi ljudmi v opoziciji proti vladi. Njegovi prijatelji celo trdijo, da demokrati kot taki sploh niso v vladi. Jasno je, da so posledice tega spora za sedaj še nevidne, ker demokratski klub ni zbran in formalno nima tistega ugleda, kakor sicer in da bo do eventualnih močnejših posledic prišlo šele po volitvah.

Za sedaj se vrši borba med obema strujama pri mandatih. Vladni ljudje skušajo pri mandatih izriniti Davidovičeve pristaše in na ta način Davidovičev moč v prihodnji skupščini reducirati na minimum. Na drugi strani pa dela Davidovič isto s svojimi prijatelji in postavlja protikandidate v istih okrajih, kjer kandidirajo izraziti Marinkovičevi pristaši. Na ta način gre tudi demokratski klub v volivni boj popolnoma razcepljen.

Poskusi za zblizanje so sicer imeli formalno uspeh, stvarno pa niso in najbrž tudi ne bodo imeli nobenega uspeha. Danes se je

tozadevno vršila seja izvršilnega odbora demokratske stranke. Dopoldne in popoldne se je razpravljalo o teh vprašanjih. Kakor smo zvedeli, sta Davidovič in Marinkovič vztrajala vsak na svojem stališču. Marinkovič je pri tej priliki podal izjavo in zahteval, da se skliče seja glavnega odbora demokratske stranke, na kateri bo razložil svoje stališče in zagovarjal svojo politiko. Izjavil je, da je v slučaju, če glavni odbor takšne politike ne odobri, pripravljen izvajati konsekvence. Tudi ostali govorniki so bili precej ostri. Do formalnega sklepa ni prišlo. Člani, ki so prisostvovali sejam, so izjavili, da je prišlo do sporazuma in da je zato odpadlo sklicanje seje glavnega odbora DS. Ta sporazum pa je bil samo formalnega značaja, ker stvarno ne more vplivati več na politiko vlade.

Demokratska stranka bo šla v volitve še bolj razcepljena. Po volitvah se bo videlo, katera struja bo imela med demokrati večino. Davidovič sam s svojimi člani namerava voditi energično borbo. Jutri bo Ljuba Davidovič odpotoval v Skoplje, kjer bo imel shod in na katerem bo odgovoril na znano Vukičevičevo izjavo v Skoplju. Poleg tega bo napravil daljše potovanje po južni Srbiji, da agitira za svoje ljudi.

Italija bi rada dobila Palestino.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) »Liberte« poroča iz Rima, da se je zadnji teden vršil razgovor med rimsko in londonsko vlado glede odstopitve mednarodnega mandata v Palestini Italiji. Opažati je, da angleška vlada tej odstopitvi ne bi nasprotovala, zadeva pa na velik odpor v zionističnih krogih, ki imajo, kakor znano, v Londonu velik vpliv.

Poljsko-baltska skupnost.

v Varšava, 21. julija. (Izv.) Vladi blizu stoječi listi pišejo, da se vrši med poljskimi poslani in zastopniki baltskih držav posvetovanje glede skupnih smernic v nastopanju na pram Rusiji. Poljska ne bo nikdar sklenila kake posebne pogodbe z Rusijo, ker bi to zadelo na odpor pri baltskih državah. Poljska politika bo v skrbi za pomirjenje Evrope vedno imela pred očmi sklenitev locarnske pogodbe na vzhodu.

Ogorčenje proti lordu Rothermeru.

v Praha, 21. julija. (Izv.) Vse češkoslovaško časopisje odločno odklanja pismo sodelavca »Az Esta«, lorda Rothermera. »Venkov« piše, da nastopa lord tako arogantno, kot bi bil najmanj zastopnik angleške vlade. Češkoslovaški grozi z izgubo angleških simpatij. Samega sebe močno diskreditira, če govori o zatiranju ogrskih narodnih manjšin na Češkoslovaškem. Rothermere precenjuje moč svojega časopisnega koncerna, s katerim hoče ugodno plasirati angleški kapital na Ogrskem. V bližnjem času bo njegove namene že mogoče razkrinkati. »Tribuna« poudarja, da so Ogrji na Češkoslovaškem zadovoljni, kar dokazuje tudi to, da so še pred kratkim bili zastopani v vladni koaliciji.

Teror v Rusiji.

Varšava, 21. julija. (Izv.) Poljski listi poročajo, da so sovjetske oblasti zopet zaprle metropolita Sergeja, vodjo ruske pravoslavne cerkve, ki je šele pred kratkim dobil dovoljenje za bivanje v Moskvi. Oblasti so bile vznemirjene po veličastnem sprejemu škofa. Pri prvi metropolitovi maši je bilo navzočih do 50 tisoč ljudi! Po aretaciji so izbruhnile v Moskvi demonstracije. Večtisočglava množica se je zbrala pred Butirsko ječo s krikom: »Prostost metropolitu!« Stražniki na konjih so ranili več ljudi. V Kijevu je sprejela Glavna politična uprava pismeni protest z več sto podpisov. Odposlanci, ki so ga izročili, so bili takoj zaprti, kakor tudi deset uglednih ljudi izmed podpisanih pod protestom.

Proti opoziciji v Rusiji.

v Moskva, 21. julija. (Izv.) Po večkratni odločitvi se bo končno sestel osrednji kontrolni odbor vseruske komunistične stranke. Zatem se bo vršila plenarna skupščina centralnega odbora, ki je določena za 28. julija. Ta zborovanje, ki so glavna zborovanja stranke, se bodo vršila v veliki dvorani v Kremlju. Pričakujejo da bodo sedaj končnoveljavno nastopili proti opozicijski skupini Trockega ter Trockega in Zinovjeva izključili iz stranke. Časopisje že sedaj vodi v ta namen kampanjo in se zavzema za energičen nastop proti opoziciji, da bi se tako osrednjemu odboru olajšalo stališče.

Protikomunistična akcija na Kitajskem.

v Moskva, 21. julija. (Izv.) Razcep med kitajsko komunistično stranko in revolucionarno vlado je po tukajšnjih poročilih postal popoln. Nacionalna stranka Kuomintang je predlagala nankinški vladi, da prepove kitajskim dijakom študirati v šolah v Rusiji. Kitajska komunistična stranka je vse svoje delovanje začela nadaljevati na popolnoma ilegalen način. Dosedanji hankovski ministri pridejo vsak čas v Moskvo.

Bilančna seja Skodovih tovarn

v Praga, 21. julija. (Izv.) Danes se je vršila bilančna seja Skodovih podjetij. Seji je bil predložen računski zaključek za leto 1926. in bilanca za prvo polletje 1927. Upravni svet je predlagal dividendo 50 Kč, lani 40 Kč. Upravnemu svetu se da 10% tantiema. Bilanca tega največjega češkoslovaškega podjetja izkazuje čisti dobiček nad 39 in pol milijona Kč. Rezervni fond znaša 205 milijonov Kč in je pri tem že odštet znesek, ki ga bo plačalo podjetje pri oddaji premoženja. Skodova podjetja so največja na Češkoslovaškem, vstevši tudi velike banke. Zastopnikom časopisja je generalni ravnatelj Löwenstein izjavil, da bo uspeh podjetja tudi v tem letu zadovoljiv. Podjetje zaposluje 17.000 delavcev in 4000 uradnikov.

SPOMENIK MICKIEWICZU.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) V Parizu bodo na Trgu Alma zgradili velik spomenik poljskemu pesniku Mickiewicz.

Bolečin
niman nič
več! Seveda preje
so me nadlego-
vale razne bole-
čine, glavobol, zobobol,
neuralgije, revmatizem, sedaj pa
je vse to brez sledu izginilo.
Než sem talisman, ter ga visoko
cenim in spoštujem, to je
Aspirin-
tablete Bayer,
pristne samo v originalnih Bayer-
ovih omotih z modro-belo-
rdečo varstveno znamko.

NENAVADEN INCIDENT V SPODNJI ZBORNICI

v London, 21. julija. (Izv.) Pri današnjih razpravah o proračunu za Škotsko v spodnji zbornici je prišlo do burnih prizorov, ko je hotel predsednikov namestnik, konservativec, zabraniti govorniku delavske stranke govoriti o brezposelnosti v škotskih industrijskih krajih. Škotski govornik je poudarjal, da je kaj takega mogoče samo pod strankarskim predsedništvom kakega konservativca. Bil bi že zadnji čas, da dobi tudi Škotska po zgledu Irske samostojno upravo. Delavski govornik je poudarjal, da bodo Škoti nastopali dostojno samo toliko časa, dakler bodo to storili proti njim tudi konservativci. Razporeženje v Škotski je že zrelo za to, da stopijo Škoti iz svojih kritij in in začno napad proti londonski vladi. Radi tega se predsednikov namestnik ni upal prekiniti njegovega govora in je govornik o svoji prejšnji temi govoril naprej.

OB SMRTNI POSTELJI NIKOLAJA NIKOLAJEVIČA.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) K velikemu knezu Nikolaju Nikolajeviču, ki je nevarno bolan, je prispel danes general Vrangl. Tukajšnji monarhistični krogi bodo razpravljali z generalom Vranglom o položaju, ki bi utegnil nastati zaradi smrti Nikolajeviča.

ŠPANSKA VLADA ZA LETALSTVO.

v Pariz, 21. julija. (Izv.) Španska vlada je sklenila na predlog vrhovnega poveljstva za letalstvo zgraditi osem novih letalskih pristanišč. Zgradili bodo tudi nove radio-postaje na Azorih, da se olajša zveza z Washingtonom.

USPELA POLICIJSKA ZVIJAJČA.

v Praga, 21. julija. (Izv.) Bratislavski komunisti so organizirali veliko ljudsko zborovanje, da bi izrekli svoje simpatije dunajskemu delavstvu. Zborovanje pa je bilo preprečeno. Skupina komunistov je odšla pred sodno poslopje, kjer so zahtevali oprostitve več komunistov in zahtevali tudi, da jih spuste v poslopje. Tej želji so takoj ustregli, odprli glavna vrata in spustili komuniste notri. Na dvorišču pa jih je pričakovala policija in vse takoj zaprla po celicah. Obtoženi bodo zaradi grožnje z javnim nasiljem.

V PALESTINI IZBRUHNIL VULKAN.

v London, 21. julija. (Izv.) V Carhi, vzdolžno od Mrtvega morja v Palestini v bližini vročih vrelcev, je začel delovati vulkan, ki so ga že dolga leta smatrali za popolnoma ugaslega. Iz žrela se vane veliki oblaki dima in pepela.

RADI PREVELIKE SREČE ZNOREL.

v Carigrad, 21. julija. (Izv.) V neki tukajšnji banki je včeraj navaden mornar predložil srečko, s katero je zadel veliko vsoto. Ko so mu izročili 30.000 turških lir, je mornar zbesnel in začel divjati naokrog, dokler ga ni prijel policija. Velika sreča mu je omračila um.

Odmevi izza volitev za oblastne skupščine.

Svoječasno je tožil oblastni poslanec g. kaplan Matej Tomazin iz Cerkelj ob Krki kandidata SKS Jožeta Hrovata iz Sv. Križa pri Kostanjevici in njegovega tovariša Josipa Stritarja, ker sta ga obdoločila, da je podkupljen, da se dela električna centrala na Krškem polju. Kot glavna priča je nastopil posestnik Franc Marolt iz Sv. Križa pri Kostanjevici, ki je potrdil, da je Jože Hrovat res to govoril, Stritar pa, da mu je pritrjeval.

V zadnjem času pa je govoril isti Hrovat, da je Marolt v tem procesu po krivem pričal. Seveda si Marolt tega ni pustil očitati in je vložil proti Hrovatu tožbo. Hrovat je skušal to dokazati, pa se mu ni posrežilo. Kot priča pa je sedaj nastopil Stritar, ki je hotel krivdo glede razširjenja žaljivk proti Tomazinu prevzeti nase, pa mu sodišče ni verjelo in Hrovata obsodilo. Marolt je naš pristaš in je s to obsodbo zopet dobil zadoščenje.

Ninčičeva borba za mandat.

r Belgrad, 21. julija. (Izv.) Včera je v Velikem Bečkereku propadel pri volitvah nosilec liste bivši zun. minister dr. Ninčič. Dr. Ninčič je izjavil, da je ta volitev nepravilna in da se je izvršila pod pritiskom policijskih organov. Zato je po prihodu obiskal Vukičeviča in se pritožil nad postopanjem policijskih organov in ga prosil za pomoč. Na tem sestanku je prišlo do sporazuma. Po tem sporazumu bo nosilec liste v Velikem Bečkereku dr. Ninčič. V dveh njegovih okrajih bo kandidiral brat kmetijskega ministra Stankoviča.

Zaprti ruski škofje za svobodo Cerkve.

Varšava, 21. julija. (Izv.) Osem ruskih škofov, ki so zaprti na soloveckem otoku v Belem morju, je naslovilo na sovjetsko vlado pismo. Uvodoma poudarjajo škofje, da ostanejo zvesti naukom patriarha Tihona. »Smrti se ne bojimo,« pišejo, »ker bi bila za nas samo odrešenje in konec muk na tem otoku solz.« (Jelniki zelo trpijo radi mraza, lakote in nesnage v tem tečajnem podnebjju). Naslavljajo prošnjo na vlado samo zato, da če mogoče ustavijo nadaljnje brezmiselno preganjanje svete Cerkve. Cerkve se ne briga za vladne posle, zahteva pa priznanje svoje neodvisnosti in pristo izvrševanje svojega poslanstva. Vlada naj prizna verskim občinam pravice kakor vsem drugim pravnim osebam in naj zopet vpostavi veronauk za šolarje, ki si želijo pouka v verskih resnicah. Končno naj

povrne vlada iz muzejev svetniške ostanke v one cerkve, kjer so svetniki počivali toliko stoletij. Škofji zahtevajo, naj dovoli vlada škofjske volitve, sklicanje vseruskega cerkvenega sabora ter izvolitev patriarha in članov sinode. Vlada naj ne vpliva na volitve in ne zahteva od duhovnikov kakih izjav politične vsebine. Cerkve pristane na državno kontrolo v zadevi imenovanja škofov in članov sinode. Toda dolžnost svete Cerkve je dvigniti svarilni glas zoper nesmiselno preganjanje. Država ne bo zatrla vere v ruskem ljudstvu in le ogroža lastni položaj. »To smo morali povedati,« poročajo junaški nadpastirji, »in vdanu pričakujemo plačila v nebesih, katerega bomo deležni, če nas bodo po Gospodovi besedi zaradi Njega preganjali in zasramovali.«

Po dunajski revolти.

ZALNA ŠVEČANOST PO ŠTIRIH PADLIH POLICISTIH. — VSEH MRTVIH DOZDAJ 100. — MIRNA ZALNA SEJA OBČINSKEGA SVETA. — SPORNO VPRAŠANJE MESTNE STRAŽE. — ŠKODA.

v Dunaj, 21. julija. (Izvirno.) V spominski cerkvi na centralnem pokopališču so danes v navzočnosti dr. Hainischa, dr. Seipla in policijskega predsednika dr. Schoberja opravili pogrebne svečanosti za štirimi policijskimi uradniki in enim poročnikom avstrijske armade, ki jih je doletela smrt pri krvavih dogodkih na ulicah. Svečanost je imela popolnoma cerkven značaj in ni bilo nikakršnih govorov. Samo katoliški duhovnik je poudarjal, da so ti možje našli smrt pri izpolnjevanju svojih dolžnosti. Zadnji čas so izkazali žrtvam oddelki policije. V sprevedu je bilo nešteto vencev.

V soboto se bo vršil zopet velik skupen pogreb 30 žrtev, ki so med tem časom umrle zaradi težkih poškodb. Število mrtvih se je zdaj zvišalo na 100 oseb.

Tudi današnji dan je potekel popolnoma mirno. Vršila se je seja dunajskega občinskega sveta in so se bali, da bo ob tej priliki prišlo do kakih nemirov. Seja je potekla popolnoma mirno že z ozirom na obolelost župana Seitzja in ker je v tem težkem času povsod prevladovala volja, da se ne sme pripravljati novega razburjenja. Vse stranke so v predpovedovanjih dosegle sporazum in je bila današnja seja samo kratka zalna seja.

Dr. Seitz je imel kratek nagovor, v katerem je dal izraze težki bolesi zaradi nesreče, ki je zadela mesto in izjavil, da sedanji trenutek ni primeren, da bi se govorilo o odgovornosti in delali očitki.

Vprašanje nove mestne varnostne straže bo povzročalo še velike težkoče. Zvezni kancler v neki izjavi opozarja na to, da je bila ta straža postavljena samo za dni nevarnosti in da je mestni župan odredil to brez upravičenosti po ustavi in brez vsakega sklepa.

Dalje se ugotavlja, da je policija dala za 2000 mož na razpolago le 180 sabelj. Kako so straže oborožili, je dosedaj predsedstvu vlade še neznano. Vse pa se, da je nova straža dobila revolverje iz neke dunajske tovarne za orožje.

Krščansko socialni občinski svetniki so imeli sejo, na kateri so izrekli svoje obžalovanje nad smrtnimi žrtvami in se zahvalili dunajski policiji za njen trud ter obenem zahtevali, da se občinska varnostna straža zopet razpusti. Razen štirih smrtnih žrtev je bilo med policisti 430 ranjenih, med temi 170 težko. Večina lahko ranjenih je dobilo udarce od kamenja, težko ranjeni pa so bili zadeti od strelcev iz revolverjev. Nemškega komunističnega poslanca iz rajha Picka niso izpustili iz zaporov, temveč so ga izročili deželniemu sodišču, ker je na sumu, da je agitiral za organiziranje novih nemirov.

Po uradnih poročilih je bila sodna palača vredna 30 milijonov šilingov. Za zgraditev novega poslopja je potrebna vsota 20 milijonov šilingov. Ker je bilo vloženih tudi mnogo odškodninskih tožb proti državi, se bo škoda zaradi požiga zvišala še za veliko vsoto.

Aretacije komunistov.

v Dunaj, 21. julija. (Izv.) V zvezi z uradnimi preiskavami proti komunistom so danes odredili zopet nove aretacije. Pri tajniku komunistične stranke Koplinigu, ki je včeraj imel na pokopališču govor, ki je povsod izzval ogorčenje, je policija izvedla hišno preiskavo in ga po daljšem zasliševanju aretirala. Pri hišni preiskavi so našli veliko obremenilnih pisem. Danes se je vršila hišna preiskava tudi v poslopju komunistične stranke in na stanovanju tajnika Rdeče pomoči.

Zasedanje mariborske oblastne skupščine

SKUPŠČINA JE Z VELIKO VEČINO SPREJELA PRORAČUNSKI PREDLOG. — NESTVARNA IN DEMAGOŠKA KRITIKA OPOZICIJE. — SOCIALISTI POSTAVLJENI NA LAŽ.

Maribor, 21. julija.

Ob 8 je otvoril predsednik dr. Leskovar skupščinsko zborovanje, katerega prva točka je poročilo finančnega odseka. Načelnik finančnega odseka dr. Veble je podal sledeče poročilo:

POROČILO FINANČNEGA ODSEKA O PRORAČUNU.

Finančni odsek je sklepal o tem proračunskem predlogu oblastnega odbora na svoji seji večeraj popoldne ter je prišel z večino glasov do zaključka, da se naj ta proračun sprejme v celoti. Obenem je finančni odsek sklenil predlagati skupščini, da se sprejme uredba o najetju posojila v znesku 10.000.000 Din, uredba o pobiranju 100% doličane na lovske karte in finančna uredba.

Temeljna načela, na katerih je zgrajen proračun in ki jih je na večerajšnjem zasedanju temeljito obrazložil oblastni odbornik in referent za finančne zadeve g. Marko Kranjc so jasna in pravilna. Proračun vsebuje dva dela: Redno in izredno pokritje teh potrebščin. Pravilno je načelo, da se naj stroški oblastne uprave krijejo iz rednih dohodkov. To so namreč predvidoma redno se ponavljajoči izdatki naše oblastne samouprave, s katerimi je treba stalno računati. Zaradi tega mora biti tudi pokritje redno se ponavljajočih in slonečih na lastnih dohodkih. Posameznih števil glede tega poglavja ni treba ponavljati. Predvideni izdatki za stroške oblastne skupščine, oblastni odbor, oblastni osrednji urad ter oblastni šolski odbor so primerni in potrebni za redno poslovanje naše oblastne samouprave. Tudi proračun o oblastni imovini (zdravilišče Rogaska Slatina in Dobrna) se je moral obravnavati med rednim proračunom, ker zahtevajo to predpisi državnega računovodstva.

Istotako spadajo v redni proračun izdatki za ubožni zaklad ter obresti in amortizacija posojila 10.000.000 Din v znesku 118.725 Din 70 par. Tudi ta vsota je potrebna in primerna. V celoti znašajo redne potrebe:

I. Za splošno oblastno upravo . . .	Din 1.142.500—
II. za oblastno imovino (Rogaska Slatina in Dobrna) . . .	Din 14.625.590—
III. za zdravstvo in soc. skrbstvo . . .	Din 11.000—
IV. obresti in amortiz. posojila . . .	Din 118.725-70
Skupaj redne potrebe . . .	Din 15.900.815-70

Tem rednim potrebščinam odgovarjajoče redno pokritje in tozadevne finančne vires bomo obravnavali pozneje, ko bom govoril o načinu pokritja sploh, rednega kakor tudi izrednega.

Izredne potrebe vsebujejo izdatke za oblastno poslopje, javna dela (gradbeni urad), podpore za ceste in mostove, kmetijstvo, regulacije in melioracije, za gradbo ljudskih domov, subvencije bolnicam in hiralnicam, izdatke za občo zaščito mladine in podpore občinam za siromašne stare in onemogle.

Izdatki za oblastno poslopje, naba-	
vo pohištva ter adaptacijo pro-	
storov so proračunani na . . .	1.700.000 Din
Izdatki za javna dela na . . .	1.971.570 Din
Izdatki za kmetijstvo in vode na . . .	3.760.000 Din
Izdatki za zdravstvo in soc. skrbstvo . . .	1.800.000 Din
nepredvideni izredni izdatki . . .	768.500 Din
Skupaj . . .	10.000.000 Din

Da so vse te postavke primerne in potrebne, o tem ni nikakršnega dvoma. Lahko trdimo, da so vse te postavke celo izredno nizke in da bi jih bilo treba že v bližnji bodočnosti primerno zvišati, ako bo to mogoče.

Glavni ugovor proti načinu budžetiranja in proti formalni strani tega proračuna je bil že v odseku, da so vsi tu predvideni izredni izdatki prav za prav le del rednih izdatkov, zaradi česar bi se morali kriti iz rednih dohodkov, t. j. konkretno iz dolič, ker drugih finančnih virov nimamo na razpolago. V tem ugovoru se vidi prikrita tendenca opozicije, da naj v sedanjih težkih časih nalagamo nova davčna bremena tudi tam, kjer to vsaj začasno še ni potrebno. — In vendar je bila opozicija tista, ki se je že od vsega početka postavila na stališče: Nobenih novih bremen! Je-li so stroški za gradbeni urad, osebni in stvarni izdatki v skupnem znesku 182.000 Din, redni ali izredni izdatki, o tem se da govoriti. Zagovarja se lahko eno in drugo stališče. Končno pa odloča vendar namen uredbodajalca, oziroma g. finančnega referenta in celega oblastnega odbora, ki je hotel baš s skrbno izdelavo vseh teh poglavij o izrednih potrebščinah dati viden izraz sedanjemu težkemu gospodarskemu stanju, v katerem se nabaja velik del mariborske oblasti in ki nujno terja takojšnje izredne odprave, ako hočemo zabraniti nadaljnje propadanje naših cest in mostov ter zdravstvenih zavodov — bolnic in hiralnic, in ako hočemo vsaj za silo zavarovati naše reke in potoke, da se ne bo delala še večja škoda na našem narodnem premoženju radi stalnih poplav.

Nikdo ne more ugovarjati, da ni treba popravljati naših cest in mostov, da ni treba dvigniti naših zdravstvenih zavodov, ne regulirati rek in potokov itd. Vse to je tako nujno potrebno, da je celo izredna pomoč v obliki izrednih izdatkov upravičena. Vseled teh izrednih izdatkov so naravno potrebni tudi višji osebni in stvarni izdatki za gradbeno stroko, tako, da je tudi izdatek za gradbeni urad stvarno in formalno utemeljen kot izredni izdatek.

Sedaj pa še nekaj opomb o načinu pokritja, ki je razvidno iz tega proračuna.

Sila razmer in razdelitev politične moči je odločila, da se nismo uspeli z izvedbo člena 320. fin. zakona. G. finančni minister nam je vrnil zadnji naš proračun z utemeljitvijo, da mora naša oblastna samouprava najprej poiskati lastna finančna sredstva za izgradbo in organizacijo lastne uprave ter za izvedbo najnujnejših upravnih nalog, nakar bo šele ministrski svet odločil, katere upravne panoge se prenesejo na našo oblast seveda z istočasnim odstopom stalnih finančnih virov. S tem nam je začetna pot, po kateri moramo iti, ako sploh hočemo izgraditi našo samoupravno oblast. Začeti je treba! Tudi mi moramo vendar enkrat začeti, ustvarjati finančno podlago za lastno samoupravo! Drugega izhoda ni, pa naj se še tako kriči! Obenem pa moramo prenehati zahtevati od centralne vlade, da izvrši vse tiste člene v finančnem zakonu, ki so bili sprejeti baš iz tega razloga, da se oblastne samouprave organizirajo in finančno podprejo. Proračun dohodkov vsebuje redne in izredne dohodke. Redni dohodki so:

25% doličane na pridobitno v znesku 300.000 Din, 100% doličane k državnim pristojbini na lovske karte v znesku 50.000 Din, 100% doličane k davku na taničje v znesku 150.000 Din, dohodki

iz zdravilišča Rogaska Slatina in Dobrna ter dohodki — obresti in redni prispevki iz ubožnega zaklada.

Proračunane doklade so primerne in v danih razmerah edini pripomoček, ako sploh hočemo imeti proračun. Te doklade so sorazmerno nizke in imajo to tendenco, da zadenejo gospodarsko tiste sloje, ki jih ali prostovoljno plačajo ali pa gmočno prenesajo. S stališča finančne pravičnosti je gotovo 25% doličane na pridobitno za letošnji upravičena, da se tako vsaj deloma omili člen 82. fin. zakona in davčna bremena pravično porazdeli.

Istotako pa je tudi potrebno najetje posojila v znesku 10.000.000 Din za kritje izrednih izdatkov, ker je pač iz gospodarskega stališča upravičeno, da se investicije krijejo z investicijskim posojilom. Tako posojila se odplačujejo v daljši dobi let, ker služijo njih koristi, ne samo enemu letu, marveč celi generaciji in gospodarskemu napredku sploh.

Referent predlaga, da skupščina predloži proračun z vsemi uredbami vred sprejmi.

PRORAČUNSKA DEBATA.

Po ekspoziciji referenta dr. Vebleta se je pričela generalna proračunska debata. Javili so se k besedi govorniki opozicije; za radičevce je govoril dr. Odič, za demokrate dr. Barčević, za socialiste pa kar vsi trije poslanci: Ogrizek, Petecan in Möderndorfer.

Kritika opozicijskih govornikov ni bila stvarna, niti resna. Vsi govorniki so se v glavnem spravili samo na to, da je zastopstvo SLS krivo, da vlada dosedaj ni ničesar dala ter si mora oblastna skupščina pomagati za pokritje proračuna s posojili in davki. Soglašali so, da se morajo najti novi viri dohodkov, ki pa naj bi zopet obstojali v davkih, katere naj skupščina uvede, kot je to opozicija že pri prvem proračunu zahtevala. Bili so pa zopet proti posojilu, proti previsoki obremenitvi prebivalstva, tako da se nazadnje sami niso več spoznali, kaj naj zahtevajo. V debati so se zlasti socialistični govorniki posluževali svojih preizkušenih demagoških gesel, mnenj, da bodo delovali na naše kmetijske zastopnike, tako da je mestoma izdeleženo, da govorijo na kakem socialističnem shodu. Pri tem so zašli tako daleč, da je moral veliki župan dr. Schaubach nekatere njihove trditve javno nazvati kot neresnice. Prvi se je javil k besedi

dr. Odič,

zastopnik radičevcev. Izjavil je, da je njegov klub glasoval za prvi proračun le zaradi tega, ker je mislil, da bo večina dosegla, da vlada svojo obljubo drži. Sedanjí proračun mu je prevelik, na drugi strani pa zahteva topot za Medimurje, večje postavke, kot so v proračunu. — Kot zastopnik socialistov je govoril najprej

posl. Grčar.

Po stari navadi je govoril na dolgo in široko o napakah in dolžnostih državne uprave. Njegov govor bi spadal bolje v Belgrad kot v oblastno skupščino. Končno je prešel na kritiko proračuna ter zahteval, da se mora pred vsem upoštevati obrt, industrija in prosveta. V nadaljnjem se je g. Grčar izkazal kot silno vnet zagovornik industrije; z neobičajnim ošnjem je tudi zagovarjal upravne svetnike pred davkom na taničje ter izjavil, da bo s tem industrija ubita. Zahteval je tudi, da se potrebe bolnic krijejo iz tekočih sredstev, ne pa iz posojila, kar bi pomenilo, da se jih naj pusti propadati dalje.

Dr. Barčević

kot zastopnik demokratov je nastopil zelo samozavestno, češ, sedaj se izpolnjuje, kar smo že davno prorokovali. Med njegovim govorom je skušal celo delo na proračunu ironizirati. Zagovarjal je večje davke, končno pa se je zapletel v oster spopad z medimurskimi radičevci, katere vodi njegov protikandidat pri državnozbornih volitvah dr. Odič. Medimurski demokrati in radičevci smatrajo sploh oblastno skupščino za tla, na katerih vojujejo medsebojne boje.

ODGOVOR DR. OGRIZEKA.

Protí napadom opozicije je nastopil dr. Ogrizek ter jih v temperamentnem govoru zavrnil. Dr. Ogrizek je izjavil:

Že referent je omenil, da se ni po naši krivdi stvar tako zasukala, da moramo sedaj sklepati nov proračun. Tudi smo si že iz početka bili edini z opozicijo, da ne kaže ljudstvu nalagati novih bremen. Večina se je pri prvem proračunu držala dolič finančnega zakona ter je proračun bil tako sestavljen, da bo samouprava izhajala po možnosti, katero ji daje državni proračun. Takrat se ni vedelo naprej, kakšno stališče bo zavzela vlada po novi konstelaciji, ki je nastala v Belgradu. Belgrad nam je odstopil agende, moral bi nam odstopiti tudi vires, kot je to svoječasno delala dunajska vlada, ki je v proračunu upoštevala potrebe posameznih dežel. Danes država pobira deželne doklade, ki bi po zakonu morale preiti na samoupravo. Moramo vztrajati na tem, da država stori svojo dolžnost, da dá samoupravi to, kar je njenega, ali pa mora davke tako znižati, da bo samouprava naložila svoje davke, ne da bi bilo prebivalstvo bolj obremenjeno, kakor je sedaj.

Opozicija, pred vsem demokrati nam očitajo, da tratimo dragocen čas. Tratimo ga po njihovi krivdi, zaradi njihovega prenapetega centralizma, ki je ustvaril tako nespametni zakon o samoupravi. Danes sami prihajajo do spoznanja, kako nespametno so ravnali. Mi moramo sedaj popravljati, kar ste demokrati pokvarili. Posojilo moramo najeti, ker moramo bolnicam pomagati. Bolnice so danes brez vseh sredstev, nahajajo se v izjemnem položaju in popolnoma umerno je, da jim moramo pomagati z izrednimi sredstvi. Čim se razmere uredijo, ne bo težko odplačati, kar sedaj za bolnice uporabimo. Ker so odnosi samouprave do centralne izjemni, se moramo posluževati tudi izjemnih sredstev, da potrebe samouprav pokrijemo.

Demokratski govorniki so kritiko vzeli neresno, kar dokazuje to, da ne ločijo oblastne imovine od oblastnih potrebščin. Mešajo zahteve in dohodke oblastnih kopalšč z vrednostjo oblastne imovine. V proračunu izkazuje postavka o kopalščih 14 milijonov dohodkov in izdatkov, vrednost Rogaske Slatine same pa presega 70 milijonov. Tudi za nepredvidene dogodke je bilo potrebno določiti toliko vsoto, kot so naši kraji letos doživeli trpeli od raznih katastrof, pomoči pa ni bilo dosedaj od nikoder.

Nedostojno nam je očitati kako korupcijo, kot skušajo nekatere opozicijske stranke; naj rajt pometajo pred svojimi pragom, je mnogo potrebnije! In naj povedo, kake vires imajo oni, odkod bi oni kritje dobili, ljudstvo in mi jim bomo zato hvaležni. Samo kričati je lahko, delati je mnogo težje. Sedaj je treba upoštevati trenutne razmere in s po njih ravnati. Ko bo pa centralizem odpravljen, bomo pa sestavili drug proračun.

Govor dr. Ogrizka je bil od večine navdušeno pozdravljen.

SOCIALISTI POSTAVLJENI NA LAŽ.

Möderndorfer (soc.)

je kritiziral proračun predvsem s tega stališča, da se ne sme dajati podpora, ampak naj se vzdržuje šole. Ko je pripomnil, da naše ljudstvo ni zoper šole, je padel medlic, da je pa zoper slabe učitelje. Nato je bil birokratez, kar pa ni spadalo k proračunu. Nastopil je zoper 25% doličane na pridobitno, a je dobil vprašanje, koliko je znašala občinska doličana v Mežici, kjer je morala oblast poseči vmes. Ker je hotel govoriti preko časa, ga je predsednik opozoril, nakar mu je tudi vzel besedo.

POSL. KORES (SLS)

je zavračal socialiste in jih spraveval, kaj vendar hočejo, ko niso z nobenim proračunom zadovoljni. Če je velik, je prevelik, če je manjši, je premajhen; če se hočejo naložiti davki, so proti, na drugi strani pa zahtevajo še celo vrsto novih davkov. Poudaril je, da je proračun gospodarska zadeva in ne gre, da se s političnega stališča kritizira, ampak z gospodarskega. Zelo pa se je čudil socialistom, da so vzeli v zaščito težko industrijo, ki je v smislu pisanja njihovih časopisov po § 82, krivično zaščiten; zdaj pa sami javkajo mesto nje, da bo teh 25% na pridobitno uničilo industrijo v Sloveniji. Njegov govor je skupščina glasno odobrvala. — Za njim je govoril zopet socialist

Petecan,

ki pa je očitil SLS, da je vsekakor preveč zaščitila industrijo, ker se sme naložiti le 25% doličane na pridobitno. Ko je napadal kapitalizem, ki ga baje zagovarja SLS, so mu naši poslanci odgovorili z medlicjo o Kristanu in drugih. To je pa posl. Petecana tako razburilo, da je začel razbijati po mizi in je v vsej skupščini nastal vsesplošen hrup. Ponovil je znano neresnico, da je Vukičević v delavnicah rekel: »Ako boste volili nas, vam bomo pomagali.« Ker je pa uvidel, da pri poslancih njegova izvajanja ne bodo upoštevana, ker so pač nestvarna, je raje končal.

ODGOVOR VEL. ŽUPANA.

Na napade socialistov je reagiral vel. župan dr. Schaubach, ki je izjavil sledeče: »Ni bil moj namen poseči v debato, ki se ne vrši na pričakovani višini. Izvzam pa sem po opazkah gg. oblast. poslancev Möderndorferja in Petecana. G. Möderndorfer je omenil brzjavko, naslovljeno na vel. župana ter izjavil, da je neki komisar ni predložil. Ugotavljam, da sem brzjavko osebno sprejel ter jo izročil referentu v nadaljnjo rešitev. Ne bom pa reševal brzjavke g. Möderndorferja morda kar brzjavno. — Energično moram protestirati tudi proti izjavi g. Petecana, da je g. min. predsednik Vukičević rekel delavcem drž. želez. delavnice: Če boste volili nas, boste dobili boljše plače. Bil sem ves čas pri min. predsedniku, ko je v delavnici sprejel deputacije delavcev in moram ugotoviti, da je izjavil le to, da bo stopil v stik z železniškim in finančnim ministrom ter storil za delavce vse, kar se bo dalo napraviti. To pa, kar je rekel g. Petecan, je neresnica, ki jo odločno zavračam.« Na to ugotovitev je nastal v zbornici velik hrušč, socialisti so se skušali osramočeni opravičiti, videli so, da so v svoji demagogiji zašli predaleč ter bili postavljeni na laž.

Za tem je nastopil posl. SLS

g. Rozman,

ki je konstatiral, da nastopa opozicija tako samo zaradi bližajočih se volitev. V borbi za mandate je vsaka prilika za kritiziranje dobrodošla. — Poslanec

dr. Mühleisen

je v imenu Nemcev izjavil, da bo glasoval za proračun.

Za njim sta govorila še poslanci SLS Blatnik in Hrastelj. G. Blatnik je zavračal pred vsem socialisti, ki so proti pomoči bolnicam. SLS se ne boji stopiti pred ljudstvo, ki zahteva, da se dela, dočim je opozicija proti delu. — G. Hrastelj je je demagogijo demokratov in zlasti socialistov pošteno osmešil.

Ker je bilo število prijavljenih govornikov za generalno debato izčrpano, je dal predsednik proračun na glasovanje. Sprejel je bil z veliko večino. Za so glasovali poslanci SLS in dr. Mühleisen.

PODROBNA DEBATA.

Ker je večina govornikov opirala svoje govore na posamezne postavke proračuna, je bila specialna debata zelo kratka. Govorniki so posamezne postavke ponovno podpirali ali jim ugovarjali. Postavke se pri podrobni debati niso nič spremenile.

Po končani specialni debati se je o vsaki postavki posebej glasovalo. Proračun je bil sprejet soglasno. Tu pa tam je kak poslanec iz opozicije glasoval zoper kako postavko, tako posl. Grčar zoper tako na lovske karte. Proti najetu posojila so glasovali radičevci, SDS in socialisti. Večina zbornice je sprejela proračun s ploskanjem.

PREDLOGI.

Skupščinski tajnik Stabej je prečital sledeče predloge: Okrajnega zastava v Vranskem zoper fuzioniranje z okrajem Celje. Dr. Schaubach: Zgraditev ceste Petelnik—Ličena—Zabljek. Bruderman: Predlog za uvedbo carinskih tarifov pri blagovni pošti. Stabej-Kugovnik: 1. Predlog glede orožnih vaj. 2. Oblastna skupščina prevzemi v last bivše deželne ceste na ozemlju Koroške. Rajh-Neudauer-Hrastelj: Prošnja za pomoč za prizadete po toči. Schaubach-Napotnik: Zgradba ceste Opločnica—Slovenska Bistrica. Levstik in tovariši: Ohranitev šestih mest živnozdravnikov v področju mariborske oblasti. Posl. Möderndorfer je vložil šest nujnih predlogov, katerim pa skupščina ni priznala nujnosti in so se vrnili odseku.

S tem se je proračunska seja zaključila.

POPOLDANSKA SEJA.

Popoldne se je seja pričela ob pol petih. Prvi je govoril poročevalec dr. Ogrizek, ki je izjavil:

Službena pragmatika je predmet mojega poročanja. Naš predlog je sličen ljubljanskemu, ker je potrebno, da sta obe pragmatiki kolikor mogoče enaki. Ko je bila v Ljubljani sprejeta, je bilo

soglasno mnenje, da je zelo dobra. Držimo se načela: Pošteno delo, poštena plača. Glede stalnosti je jasno, da je glavno za uradnika, da je stalen. To je v obojestransko korist, ker stalen uradnik bo delaven. Uradništvo bo avtomatično napredovalo. Pri večji sposobnosti lahko uradnik hitreje napreduje, kot po letih. Skupine so tri: uradniki, poduradniki, slugi. Čuva se eksistenčni minimum. Plača gre po sposobnosti. V socialnem oziru je pragmatika prvovrstna.

Generalna in specialna debata sta se zdržili, ker načelno nima nihče ničesar proti pragmatiki razen socialistov, ki hočejo, da se pragmatika sestavi skupno z uradništvom. To je v danem slučaju nemogoče, ker uradništva še ni.

Pri specialni debati se je popravilo nekaj paragrafov, da tako izostanejo neke poznejše nejasnosti, posebno v zadevi draginskih doklad in pokojnin.

Pragmatika se je soglasno sprejela.

SKUPNI UREDBODAJNI ODBOR LJUBLJANSKE IN MARIBORSKE OBLASTNE SKUPŠČINE.

Nato je skupščina razpravljala o predlogu oblastnega odbora o ustanovitvi skupnega uredbodajnega odbora mariborske in ljubljanske oblasti. Poročal je dr. Ogrizek. Po § 88. zakona o oblastni in okrajni samoupravi se lahko snideča dve oblastni skupščini k skupnemu zasedanju, da razpravljata o skupnih zadevah. Oblastni odbor predlaga skupno sejo mariborske in oblastne skupščine, da razpravljata o poenostavitvi in izenačenju obojestranskih deželnih zakonov. Da se delo obeh skupščin pospeši, naj se izvoli skupen odbor od vsake skupščine po pet, ki naj vsako vprašanje prouči in stavijo plenumu tozadevne predloge.

Proti temu predlogu je nastopil posl. Petovar (SDS), češ, da ni za to stvarne podlage, ker so zakoni obeh dežel različni in jih ni mogoče zenačiti. Druge opozicijske skupine niso nasprotovale, nakar je bil predlog z vsemi glasovi proti dvema sprejet.

V odbor so izvoljeni: dr. Schaubach, dr. Ogrizek, Veble, dr. Kečkeš (SLS) in dr. Odič (radičevci).

OBLASTNI DENARNI ZAVOD.

Dr. Veble je poročal o predlogu o ustanovitvi hipotekarnega zavoda za mariborsko oblast. Finančni odsek se je obširno bavil z vprašanjem, ali je oblastni hipotekarni zavod potreben in ali je sedaj primeren čas za ustanovitev. Odsek se je priključil predlogu oblastnega odbora, ker je oblastni samoupravi nujno potreben denarni zavod, v katerega se bo stekal njen denar ter bo potem njega izvrševala finančne operacije. V oblasti je mnogo krajev, kot n. pr. Prekmurje in Medimurje, kjer so pupilarno varni zavodi nujno potrebni. Oblastna skupščina naj v principu sklene ustanovitev takega zavoda ter naj oblastni odbor pooblasti, da izdelata prihodnjega zasedanja statut. Predlog je bil soglasno sprejet.

ZAKLJUČEK.

Poslanec Möderndorfer je nato ponovno urgiral, naj se njegovemu predlogu prizna nujnost in naj se skupščina ponovno sestane. — Predsednik je vztrajal, da gredo predlogi redno pot, zlasti ker so med njimi taki, ki se tičejo državne uprave.

Nato je predsednik javil, da je zasedanje zaključeno.

Shodi SLS

Borovnica. V nedeljo 24. julija zjutraj po sv. maši se bo vršil v dvorani Kat. prosvetnega društva javen političen shod SLS. Na shodu bo poročal poslanec našega okraja g. Fr. Smodej. Sodelujoči, udeležite se shoda vsil!

Shoda posl. Faleža. V nedeljo, 17. t. m., sta bila zelo dobro obiskana volivna shoda SLS na lepem Pohorju v Tinjah po rani sv. maši in v Sv. Venčesu po večernicah pred cerkvijo. Govoril je poslanec Falež in okrajni tajnik. Zanimanje je bilo splošno in se je zbrano ljudstvo zahvalilo poslancu za poročilo in obljubo, da gre s trdno voljo za zmago SLS v volivni boji.

Sv. Peter pod Sv. gorami. Pri nas se je v nedeljo, 17. t. m., vršil volivni shod, na katerem so govorili naš kandidat Jakob Vrečko, namestnik kandidata in oblastni poslanec g. dr. Ogrizek ter oblastni poslanec g. Ivan Turk. Izvajanja govornikov so bila s pritrevanjem sprejeta. Mi vsi bomo 11. septembra oddali kroglice v prvo skrinjico za Slov. ljudsko stranko.

Olimje pri Podčetrtku. V nedeljo, 17. t. m., se je za našo župnijo vršil pri podružni cerkvi volivni shod SLS. Poročala sta kandidat g. Vrečko in oblastni poslanec g. dr. Ogrizek ob prav obilni udeležbi volivcev. Olimčani bomo 11. septembra vsi kot en mož oddali svoje kroglice v prvo skrinjico.

V Imenem se je v nedeljo 17. t. m. vršil volivni shod SLS za župnijo Podčetrtek. Govorili so kandidat g. Vrečko, namestnik kandidata oblastni poslanec g. dr. Ogrizek in obl. poslanec g. Turk. SLS bo 11. septembra v Podčetrtku doživela sijajno zmago.

Anno Domini 1927.

Bilo je v Ptujju onstran Drave, tik pred mestom. Pozvani so bili občinski možje, nepoznani so prišli drugi občani, predvsem ženski svet. Izvršila se je kazen nad cigansko tolpo, ki je v okolici izvrševala svojo tatfinsko obrt; pod asistenco orožnikov je občinski brivec postrigel lase zna piskerc vsem moškim, ženskam in otrokom ciganske družbe v javno opozorilo vsem mimoidočim. Tako se baje glasi neki stari patent. In padli so žametasti, črni kodri, tatovi so postali poštenjaki. Občani pa so sklenili enodušno, da bodo odslej nosili dolge lase in brado, da jih ne bi kdo zamenjal s cigani.

Strela ubila ženo.

Iz Metlike nam pišejo: Po dolgi suši se kar ni moglo spraviti na dež. Toda 17. t. m. je proti večeru naenkrat močno zagrnelo in vili se je ploha. Tedaj pa so švigale strele, ki so zahtevale tudi svojo žrtev v osebi Ane Stefanič iz Rosalnice, katero je ubila v veži. Tudi njenega sina, ki je bil poleg, je precej ožgala, a ni mu škodovala.

Zasedanje ljubljanske oblastne skupščine.

Včerajšnja seja ljubljanske oblastne skupščine je bila zelo zanimiva in živahna. Na dnevnem redu je bila odobritev pogodbe o nakupu elektrarne v Zagradcu in odobritev dogovora o prevzemu Kranjske hranilnice od strani ljubljanske oblastne skupščine. Celokupna skupščina je bila za to, da prevzame ljubljanska oblast elektrarno v Zagradcu. Zanimivejša je bila debata o prevzemu Kranjske hranilnice, ki je bila mestoma zelo ostra. Poslanec SDS sta namreč očitala klubu SLS nelojalnost, da je kršil pismo obvezo s tem, kako se bo pri tej stvari postopalo. Dalje so očitali, da je prevzem Kranjske hranilnice, ki je bil v moralno defektan. Bal so se nadalje, da se bo morala realna iz sedanjega posloplja izseliti. Poslanec večine so člani kluba SDS v svojih govorih sijajno zavrnili in celo prinesli na dan, kako so hodili neki gospodje SDS intervenirati k članom — Nemcem — Kranjske hranilnice, da bi se izjavili proti temu, da bi ljubljanska oblast prevzela Kranjsko hranilnico! Vihar ogorčenja je zajel zbornico sprito tako dvolične igre SDS, ki drugače govori v skupščini, drugače pa izven skupščine in v svojem časopisu.

Ob 8. uri 15 minut je predsednik dr. Marko Natlačen otvoril sejo z dnevnim redom:

SOZALJE NJ. VEL. KRALJICI MARIJI.

Pred prehodom na dnevni red je predsednik nagovoril skupščino:

Gospodje! Iz Bukarešte nam je došlo poročilo, da je včeraj ob trideseti na tri umrli Njegovo Velikost Ferdinand I., kralj Rumunije. S smrtjo kralja Ferdinanda sta izgubila rumunska država in rumunski narod svojega vladarja, ki ju je s svojo izredno državniško modrostjo in dalekovidnostjo privedel do nepričakovane veličine, izgubila sta v osebi Ferdinanda I. ustvaritelja današnje velike Rumunije.

Našo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev družijo s kraljevino Rumunijo in rumunskim narodom vezi najboljšega prijateljstva. Te prijateljske vezi so tem tesnejše, ker je bil umrli veliki vladar oče Njenega Velikostva naše kraljice Marije. Da zadošimo svojim srčnim potrebam in podamo tem povodom izraz svoje udanosti in ljubezni do Njenega Velikostva kraljice Marije ter izrazimo svoje sočutje Njenemu Velikostvu kraljici, odpisujem s pritrditvijo skupščine nastopno brzojavko:

»Njenemu Velikostvu kraljici Srbov, Hrvatov in Slovencev, Bukarešt. Ljubljanska oblastna skupščina zbrana na svojem rednem zasedanju prosi Vaše Velikostvo, da blagovolite povodom smrti Vašega velikega očeta sprejeti izraz najglobljega sozolja. Ob priliki tega tragičnega dogodka izrekamo sozolja slovenskega naroda prijateljskemu narodu rumunskemu, spominu kralja Ferdinanda I. pa kličemo »Slava«. — (Vsa zbornica zakliče trikrat: »Slava!«)

Nato je predsednik prebral novodošlo

PREDLOGE OBLASTNEGA ODBORA.

Predlog ljubljanskega oblastnega odbora glede osnutka uredbe o posebnem prispevku za vzdrževanje samoupravnih cest in potov.

Predlog ljubljanskega oblastnega odbora v zadevi žirovske elektrarne. Ta predlog se glasi: »Ljubljanska oblastna skupščina je v svoji seji dne 22. aprila t. l. pooblastila oblastni odbor, da prouči stroške za vzpostavitev obrata centrale električne in gospodarske družbe z omejeno zavezo v Zireh v sporazumu s finančnim odsekom skupščine ter izda jamstvo za posojilo v znesku 500.000 Din. — Po natančni proučitvi stroškov se je izkazalo, da za vzpostavitev obrata električne centrale v Zireh jamstvo v znesku 500.000 Din ne bo zadostovalo, radi česar oblastni odbor predlaga, da se oblastni odbor pooblasti, da sme v zgorajšnji namen izdati jamstvo za posojilo do 1 milijona dinarjev.

Predlog oblastnega odbora glede pooblastitve za imenovanje upravnega in nadzorstvenega odbora v oblastnem denarnem zavodu.

Predlog prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani v zadevi premestitve smodnišnice na ljubljanskem polju.

PREDLOGI POSLANCEV SLS.

Predlog poslanca Gostinčarja in tov. v zadevi hodnika ob državni cesti Ljubljana—St. Vid nad Ljubljano. — Predlog poslanca Arneža in tov. v zadevi uvrstitve ukrajne ceste iz Podnarta do razpotja Kropa—Kamna gorica v okraju Radovljica med deželne ceste I. vrste. — Predlogi poslancev Mazonca, Novaka in Pozniča radi poštnih razmer v kamniškem okraju. — Predlog posl. Uršiča in tov. radi ureditve državne meje po evidenčnem uradu v občinah Oselica in Sorica, okraj Kranj in občinah Logatec. — Predlog poslanca Peveca in tov. glede poplave občinske ceste St. Lovrenc—Mačji dol—Primskovo in sprejetja iste med deželne ceste II. vrste. — Predlog poslanca Nemančiča, Jareca in tov. za nujno pomoč oškodovanim občinam Božjakovo, Drašice in drugim občinam v okraju Črnomelj. — Predlog poslanca Peveca in tov. glede podpore za preložitve klanca na občinski cesti Velika Loka—Catež in sprejetja med deželne ceste II. vrste. Predlog poslanca Tratinika in tov. glede veljavnosti orožnega lista za tri leta. — Predlog posl. Strnada in tov. radi spremembe odredbe velikega župana, da se draž občinških lovov ne udeležijo samo člani Lovskega društva v Ljubljani, ampak tudi drugi interesi; radi zgraditve deželne ceste II. vrste, ki bi vezala kolodvor Ortnik in Sv. Gregor; radi sprejema občinske ceste Mala Slevica, sodaška meja med deželne ceste II. vrste. — Predlog poslanca dr. Česnika in tov. radi sprejema občinske ceste Vrbovec—Podlipa—Spodnji Lipovec in glede narave kapnice v Drganjih selih, okraj Novo mesto.

Smola g. dr. Kramerja.

Poslanec dr. Kramer je mislil, da se bo znesel nad oblastnim odborom in je pred poročilom fin. odbora zahteval poročilo o proračunu in delu oblastnega odbora. Dr. Natlačen ga je dobro zavrnil, da je bil proračun objavljen v »Uradnem listu« in si ga dr. Kramer lahko tam ogleda. Kar je iskal, to je iztaknil.

PREVZEM ELEKTRARNE V ZAGRADCU.

Poročilo finančnega odbora je podal dr. Jurij Adlešič.

Pri zadnjem zasedanju se je napravil sklep, da se pregleda stanje električne centrale v Zagradcu in potrebno ukrene glede njene asanacije. Centrala se je od početka borila s fin. težavami in je začela v konkurz. Okrajno sodišče v Novem mestu je izdalo sklep, da se elektrarna proda iz proste roke. Zato na asanacijo ni bilo mogoče misliti kakor potem nakupa. Po četrti se je določila vrednost okrog 1 milijona, če se izvršijo še nekatera popravila. Na podlagi tega izvedeniškega mnenja je oblastni odbor, ker je to edina rešitev tega gospodarskega podjetja, storil ponudbo za en milijon dinarjev, ki je bila od upravitelja konkurzne mase tudi sprejeta. 15. odnosa 16. julija smo elektrarno prevzeli in danes že obratuje. S tem bi bil napravljen prvi korak za elektrifikacijo Dolenjske, da bo ta deželna gospodarska povzdige, za kakršno ve ima Gorenjska zahvaliti elektrarni na Završnici.

Finančni odsek je radi tega sklenil predlagati, da se nakup odobri in v ta namen dovoli najetje posojila 1 milijona dinarjev. Ta elektrarna naj se vodi kot trgovsko podjetje, ločeno od druge imovine pod trgovsko firmo *Kranjske deželne elektrarne* in sicer skupno z elektrarno na Završnici in naj tvori del njenega obrata, dočim se nepremičnina vpiše v zemljiško knjigo na ime ljubljanske oblasti. Ta uredba naj stopi v veljavo po odobritvi omenjenega posojila po fin. ministru.

Debata.

K tej stvari je najprej govoril posl. Zupančič v imenu kluba SKS, ki je izrazil svoje priznanje oblastnemu odboru in odobral, da tudi naša Dolenjska dobi oblastno elektrarno. Tudi v imenu SDS je dr. Dinko Puc izjavil, da bo glasoval za predlog. Pravi pa, da njemu kakor poprej dr. Kramerju »manjkajo informacije«. Zato je od predsednika dr. Natlačen tudi on dobil zasluzeno lekciijo.

Nato izjavi poslanec Erjavec v imenu višnjegorskega okraja, da zahvali oblastni odboru za to veliko delo in pravi: »Volivci višnjegorskega okraja brez razlike strank prav toplo pozdravljajo sanacijo električne centrale v Zagradcu. Vsi so se strinjali s tem korakom oblastnega odbora in zato mu izrekam na tem mestu svojo prav priskočno zahvalo in želim v imenu svojih volivcev, da se ta centrala raztegne še na sosedne kraje.«

Za njim je dobil besedo poslanec Hinko Lebingar za stvarjo pojasnilo. Poslanec ostro zavrača očitke dr. Puc, glede informacij. Dejal je: »Izjavljam tukaj in ponavljam, da manjšina ne sme tako obče koristne koristne stvari kot je prevzem električne centrale v Zagradcu po odboru in za katero je tudi sama, ovirati. Pozdravljam v imenu našega litijskega okraja ta prevzem in želim, da bi tudi litijski okraj od tukaj dobil električni tok. Posebno zahvalo pa sem dolžan g. poročevalcu dr. Adlešiču, ki se je res s polno vnemo zavel za ta projekt, ga kar najvestneje prestudiral in privedel do srečne izvršitve.«

Ponovno so k predmetu govorili poslanci Zupančič, Zebal in dr. Kramer. Zadnja dva sta z vsemi močmi utemeljevala in razlagala, kako nista informirana in kako bi ju oblastni odbor moral poučiti.

Poslanec Josip Kastelic izjavlja: »Električna centrala v Zagradcu je prvi tozadevni zavod, ki se je ustanovil po vojni. Ustanovili so ga možje raznih političnih strank. Vsi smo se veselili pripravljalnih del in načrtov, ker smo upali, da bo zavod dobro uspeval. Pa prišla je nesreča za nesrečo in zavod je prišel v konkurz. Pripomniti moram, da je naš okraj najbolj reven okraj v celi oblasti. Prav toplo se moramo zahvaliti oblastnemu odboru, ki je temu revnemu delu naše dežele tako pomagal in je ta zavod prevzel. Da je ta zavod potreben, kaže zanimanje litijskega in žužemberškega okraja. Naša dolina nima železnice. Če žrtvujemo za gospodarsko povzdigo teh krajev razmeroma majhno nakupno ceno 1 milijona dinarjev, smo storili s tem ne samo potrebno delo, ampak smo ustanovili tudi podjetje, ki bo po mojem prepričanju rentabilno. Naše ljudstvo je oblastnemu odboru hvaležno, da je sklenil ta nakup. S tem bo tudi naša Suhakrajina dobila potrebno razsvetljavo in električno moč za ustanovitve raznih podjetij.

POROČEVALEC.

Poročevalec dr. Adlešič je nato kratko replical na ugovore opozilec, ter ugotovil, da če bi večina tako delala, kakor želi opozilec, bi nikoli ne prišlo do prevzema. Kar se pa tiče vsebine pogodbe, ki jo želi izvesti gospod poslanec Zupančič, se glasi pogodba v glavnem takole: *Ljubljanska oblast kupi od konkurznega sklada električne družbe v Zagradcu elektrarno n. stanju, kakor se nahaja, za znesek milijon dinarjev. Prevzame elektrarno 15. julija t. l. kakor stoji in leži z vsem inventarjem. Trdka Stebi in Tujec, ki je vodila prisilno upravo, je podala izjavo, da je ves inventar last elektrarne in da trdka nima nikake terjatve. Prevzame se vse osebe. Breme nima elektrarna nobenega, niti nobenega servituta. Prepis se izdri bremen prosto. Napravil se bo natančen inventar kaj spada k elektrarni, zlasti kar se tiče orodja in drugega materiala, ki ga je za prav za prav zelo malo.*

Nato je zbornica soglasno odobrila prevzem elektrarne in posojilo 1.000.000 Din, ki naj ga oblastni odbor najame v ta namen.

KRANJSKA HRANILNICA.

Nato je poročevalec finančnega odbora dr. Jurij Adlešič uvedel razpravo o prevzemu Kranjske hranilnice. Poslanec je z izbrano skrbnostjo podprl zgodovinsko važnost tega predmeta za vse oblastno gospodarstvo, ki bi bi moglo uspevati samo, če dobi oblast svoj denarni zavod in ima na razpolago sredstva, s katerimi more priiskovati na pomoč javnopravnim korporacijam. Naša samouprava bo dovoljevala dolgoročna posojila, ki se bodo lahko odplačevala tudi skozi dobo 60 let in proti kar mogoče majhnim obrestim. Tako bodo prišle javnopravne korporacije do možnosti, da se bodo mogle lotiti melioracij, raznih investicij itd.

Ako bi mi pri tem delu morali čakati popolnoma na novo, kakor so začeli popolnoma na novo naši predniki pred nekaj desetletji, bi trajalo gotovo mnogo časa, preden bi prišel oblastni denarni zavod do tolikih sredstev, da bi se mogel lotiti ako potrebne restavracije naše pokrajine. Zato je bila srečna misel, da se stopi v dogovor s kakim e obstoječim denarnim zavodom in se tako čim prej dobe na razpolago potrebna sredstva. S tem korakom naše oblastne samouprave se bo naš deloma popravila napaka, ki se je storila po vojni, da je prešla namreč Deželna banka kot za seboj podjetje v privatne roke.

Ko smo pri zadnjem zasedanju razpravljali o tej stvari, se ni imenoval noben denarni zavod. Oblastni odbor je imel torej tozadevno popolnoma proste roke in je stopil v dogovor z upravo Kranjske hranilnice. Kranjska hranilnica uživa na denarnem trgu velik ugled in kot star zavod je prišla v prvi vrsti v poštev, da se je obrnil oblastni odbor nanjo glede prevzema. S tem namreč, da prevzame oblastni odbor, oziroma naša oblast Kranjsko hranilnico, ne dobi samo starega, dobro uvedenega denarnega zavoda s lepimi rezervami in s staro firmo, ampak dobi tudi, kar je za našo oblast velike važnosti, gotove zgradbe, ki služijo javnim in kulturnim namenom naše oblasti. Poudarjam, da je Kranjska hranilnica lastnica dramskega gledališča in lastnica realnega posloplja. Naša oblast je že lastnica opernega gledališča. Prevzem Kranjske hranilnice je torej ne samo velikega gospodarskega pomena ampak prav tako tudi ne malega kulturnega pomena. Dogovori, ki so se pričeli vršiti med našim oblastnim odborom in med Kranjsko hranilnico, po potekali ugodno in ko so končno dozoreli tako daleč, da je bila vsa stvar prično jasna in gotova, je predsedstvo sklicalo v smislu skupščinskega sklepa pri zadnjem zasedanju sejo finančnega odbora. Ta seja se je vršila 6. julija. Finančnemu odseku se je predložilo prav natančno poročilo o finančnem stanju Kranjske hranilnice. Oblastni odbor je namreč dal

natančno pregledati Kranjsko hranilnico po sodnem izvedencu, preden se je odločil do svojega sklepa, da bo predlagal prevzem tega zavoda. Tako je prišel oblastni odbor do popolnoma zanesljivih informacij o denarnem stanju tega zavoda. Predložilo se je članom finančnega odbora tudi poročilo o reviziji, izvršeni po sodnem izvedencu. Finančni odsek je bil torej obveščen o vseh podrobnostih in je soglasno odobril, da se izvrši dogovor s Kranjsko hranilnico in prevzamejo vsa njena aktiva in pasiva. Nato je takoj naslednji dan dne 7. julija Kranjska hranilnica sklenila, da se društvo Kranjska hranilnica razdruži in da se vse premoženje s trdnostjo in v vsemi obveznostmi odstopi ljubljanski oblasti, zastopani po ljubljanskem odboru, v ta namen, da ustanovi ljubljanska oblast svoj lastni denarni zavod.

K besedi se je v debati javil prvi dr. Kramer, ki je govoril na obče začudenje proti predlogu. Očital je večini SLS, da je kršila pismo dano obljubo, na kar so naši poslanci burno protestirali.

Inž. Zupančič se je izjavil za prevzem Kranjske hranilnice.

Dr. Dinko Puc je sekundiral dr. Kramerju in skušal stanje Kranjske hranilnice kolikor mogoče slabo slikati. Vmes je poskrbel, kot poslanec SDS, za splošen smeh, ko je govoril o nestranskostu v denarnih zavodih. Dotaknil se je vprašanja realke, nakar je prejel od govornikov SLS kasneje odgovor.

Nato je dobil besedo poslanec

dr. Anton Breclj,

ki je izjavil: Kot načelnik kluba poslancev SLS si dovoljujem par pripomb k izvajanju gospodov poslancev dr. Kramerja in dr. Puc.

Odločno moram zavrniti očitke, ki je bil izrečen prav posebno poantirano, češ, da smo ravnali pri tej stvari nelojalno ali sploh drugače, kakor bi bilo pričakovati. V zadnjem zasedanju smo prišli k Vam, gospodje od manjšine, in smo Vam rekli: Oblastni odbor ima ta in ta predlog; ker ne želimo, da bi se že itak dolgotrajno zasedanje še bolj zavleklo, smo prišli k Vam, da Vas poučimo o svojih namenih in Vam tudi povemo, kateri zavod imamo v mislih. S tem smo želeli preprečiti predolgo razpravo o ustanovitvi oblastnega denarnega zavoda. Dogovorili smo se, da Vas bomo obvestili o svojih pogajanjih; jaz sem Vam dal tudi tozadevno izjavo. To obvezo smo od svoje strani tudi točno izvršili.

Ko so bile vse informacije zaključene, ko je bilo treba stvar konkretizirati, takrat se je setala seja finančnega odbora, kjer je naš oblastni predsednik, ki je vodil to stvar, podal točno poročilo o vsem, kar se je do takrat dogovarjalo. Konstatirati moramo, da sta zastopnika obeh manjšinskih klubov, ki sta bila pri seji navzoča, tudi glasovala za ta predlog. Ugotavljam torej, da je bilo postopanje od naše strani vseskozi lojalno.

Poslanec je nadaljeval po stenografskem zapisniku: »Na svojo veliko žalost pa moram ugotoviti, da se je, preden je prišlo do tega govora, naš gospod dr. Puc, član te skupščine, trudil in si prizadeval pri raznih članih Kranjske hranilnice, da bi preprečil to namero. (Ogorčeni vzkliki na desnici: »Skandale!« »Lepa reč!« Predsednik zvoni.) To je skramota! (Odobravanje.) »Jutro«, čigar direktor je gospod poslanec dr. Kramer, je pisalo, da je to velika pridobitev za ljubljansko oblast, če bo imela oblast tako važen denarni zavod v svoji lasti, gospod dr. Puc si je pa prizadeval, da bi oblast do tega zavoda ne prišla. Ali je tako postopanje lojalno?« Dalje je izjavil:

»Ne bom se spuščal v razne podrobnosti, o katerih se je danes tukaj govorilo, o realki in o drugih stvareh, ampak kot načelnik kluba poslancev SLS konstatiram, da se ne bomo dali učiti politične morale od ljudi, ki so zanesli v naše javno življenje naravnost perfitnost, verolomnost. (Ploskanje na desnici. Govori na levi.) Saj je vsem znan dr. Ravniharjev slučaj. (Medklci poslanca dr. Kramerja. Velik nemir. Predsednik dr. Marko Natlačen: »Gospod poslanec dr. Kramer, Vi nimate besede. Pozivam Vas k redu.« Splošen hrup.) Predsednik je sejo prekinil. Po zopetni otvoritvi je dobil besedo

poslanec Anton Skubic.

Gospodje poslanci! V zadnji seji te skupščine ste slišali izjavo poslancev naprednega kluba, da hočejo z nami lojalno sodelovati v finančnem odboru. Gospodje, vsakemu je jasno, da takih stvari, kakor je nakup denarnega zavoda, ne gre predčasno obešati na veliki zvon. Lahko se je pa vsak poslanec vedno informiral, kako stvar stoji in kako daleč so že dozoreli dogovori. Kot predsednik finančnega odbora moram ugotoviti, da je bila seja finančnega odbora, ki se je vršila 6. julija, sklicana že mnogo poprej in da je torej vsak član finančnega odbora lahko uredil svoje posle tako, da je bil tisti dan prost. Toda gospoda zastopnika naprednega kluba ni bilo in tudi svojega namestnika ni poslal. Samostojno demokratiški klub je torej poslal svojega člana, ki niti član finančnega odbora ni. Jaz sem mislil, da je vsaj namestnik, a niti namestnik ni bil. Zato, ker sem bil v zmoti in sem mislil, da je dotični gospod namestnik, sem ga pustil glasovati, in glasoval je za predlog oblastnega odbora. Gospodje so vzeli tedaj to stvar na znanje, so za predlog glasovali in so vse odobraval. — Poslanec nadaljuje po stenografskem zapisniku: »Slišali pa smo, da so gospodje zunaj delali proti temu, da bi sploh ljubljanska oblast prišla do tega zavoda. Nekdo izmed gospodov, ki je intrinčiral pri Nemcih, da bi tega zavoda ne izročili, je celo dejal, da se bo dalo pozneje s tem zavodom drugače ukreniti in — da govorim po »Jutru« — da se bo dal ta zavod kam drugam pobasati. (Klici na desnici: »Saj to je!«) Konstatiram hočem, da gospodje niso bili lojalni in da v resnici niso odkrili misli z nami sodelovati, da bi ta zavod dobila ljubljanska oblast.«

Govornik nato prečita izjavo g. Bricija, ki je izšla v »Jutru« proti prevzemu »Kranjske hranilnice« po oblastnem odboru.

Poslanec je nadaljeval: »Gospodje od demokratskega kluba so v svojem sru, konstatiram, v svojem sru, proti temu, da bi mi prišli do tega denarnega zavoda in sicer radi tega, ker so ti gospodje mislili, da bi se dalo z njim lahko kaj drugega narediti. (Klici na desnici: »Tako je!«) Gospodje vedo, da je ta zavod dober, ker drugače ne bi izjavili, da bi bila kak druga transakcija mogoča. Tudi gospod dr. Puc pravi, da je on prepričan, da je zavod dober, vendar bo pa glasoval proti temu, da bi ga sprejela oblastna skupščina oziroma oblastni odbor.

Tudi mi, gospodje, smo prepričani, da je zavod dober in zato bomo s srcem in veseljem glasovali za to, da ga prevzame ljubljanska oblast. (Zivahno odobravanje in ploskanje na desnici.)

Posl. župnik Eppich.

G. župnik je na to poudaril, kako lojalno so ljubljanski Nemci pomagali oblastnemu odboru in pripomogli, da se je izvršil prevzem Kranjske hranilnice. Protestiral je proti nezakonitemu postopanju pri društvu »Kazino«, ki je bilo lastnikom po krivici vzeto, naj se izposijuje ljubljanskim Nemcem dvorazredna ljudska šola, kakršno so

imeli doslej. Prešel je nato na zadevo Kazina, rekod: »Predvsem bi imenoval tu Kazino in se glede tega obračam tudi na gospoda dr. Kramerja. (Posl. dr. Kramer: »Bom precej odgovoril.«) To imetje je bilo po krivici odvzeto pravi lastnikom. Dajte ga torej nazaj prvotnemu lastniku in popravite s tem storjeno krivico. Če boste to storili, bom tudi jaz z veseljem glasoval za to, da ostane realka na svojem mestu.« (Poslanec dr. Kramer: »Drugače pa ne!«)

Poslanec Lebingar

je podrobno popisal vse priprave za prevzem Kranjske hranilnice in ugotovil, da so zastopniki SDS postopali v tej zadevi skrajno nelojalno in v škodo oblastne samouprave. Posebno pozornost so vzbudile naslednje govornikove konstatacije: »Konstatiram moram, da je ta srečna ideja, ki se bo danes uresničila, največje dobro, odkar posluje naša oblastna skupščina. Kar se tiče realnega posloplja, moram konstatirati, da bo oblastni odbor zadnji, ki bo slovensko realko postavil na ceste. (Zivahno odobravanje in ploskanje na desnici.) Kar se tiče očitanja, da oblastni odbor ni dopustil, da bi se ofertalne licitacije udeležila Kranjska hranilnica, moram reči, da se mora država prisiliti, da vrši svoje dolžnosti. Država je v prvi vrsti dolžna, da zgradi lastno poslopje za realko. Vsi dobro vemo, da gospodje demokratje, ki so toliko let vedrili v Belgradu, niso za Slovenijo storili prav ničesar, ampak so celo že obstoječe naprave in ustanove demontirali, ali vsaj poskušali demontirati. (Pritrjevanje in ploskanje na desnici.)»

»Mesta moram konstatirati, da Nemci (posl. Ivan Mazovec: »So bolj pametni!«) vzile vsemu pritisku s strani demokratske stranke, da bi prevzele Kranjske hranilnice po oblastnem odboru preprečili, niso šli na to. Strah pred samostojno demokratsko stranko je minul, danes se te stranke ne boji nihče več, kar so tudi Nemci s svojim postopanjem dokazali. Konstatiram, da danes ne drže več metode, ki jih je vpeljal Pribečičev v Belgradu. Po govorih dr. Puc, dr. Kramerja in Sitarja je dobil zaključno besedo poročevalec odbora dr. Adlešič. Njegova izjava so bila višek dneva, zato jih prinašamo v obširnejšem izvlečku.

SDS JE SPRAVILA BIVSO DEZELNO BANKO IZ DEZELNE IMOVINE V ZASEBNE ROKE.

Izvajanja gg. poslancev Sitarja in Puc se mi zde brez stvarne podlage, ker je skupščina obveščena o sklepu fin. odbora. V fin. odseku pa se je sklep napravil sporazumno. Jaz bi je vprašal, kako si gospodje predstavljajo taka pogajanja in sklepanja pogodb, če naj se vsak korak že vnaprej razglasa. Obžalujem le, da se g. dr. Kramer ni udeležil seje fin. odbora in obžalujem, da g. poslanec Zebal, ki se je udeležil, ni gospodov informiral. Dalje obžalujem, da je dr. Kramer kupčijo označil kot moralno defektno. Dotični 3 milijoni, ki se bodo iz rezervnega zaklada razdelili, ne bodo prišli članom v dobro, ampak gredo v dobrodelne namene. Finančni odsek ni brez vsega pristal na te 3 milijone. Pogajanja so šla v smeri, da bi se ta razdelitev odpadla. Nasprotno se je zahtevalo od oblastnega odbora 10 milijonov Din in končno so se zedinili na vsoto 3 milijonov. Razdelila pa se bo ta vsota v smislu pravil Kranjske hranilnice, in sicer dajo Nemci 1.500.000 Din za ubože, Slovenska ljudska stranka pa svoj del za ustanovitve dijaških ustanov. Upam, da boste tudi vi, gospodje, dali na vas odpadajoči del v dobrotovrne namene, ako ste pa mnenja, naj gre ves znesek oblasti, bodo tudi vse ostale stranke zadovoljne. Kakor rečeno, jaz se le čudim, da je g. dr. Kramer kot predsednik kluba SDS, označil kupčijo kot moralni defekt. — Govornik nadaljuje: »Dežela Kranjska je imela svojo banko, ki je kazala lep razvoj do konca vojne. Jaz prej nisem izjavil, kako je prišla deželna banka iz imovine dežele Kranjske. Po prevratu so se politične struje kaj hitro menjavale in najdalje je vladala JDS. Ko je prišla l. 1919 ali 1920 na vlado SLS in je bil predsednik dr. Breje, se je upravljal deželna banka kot deželna imovina, ko pa je zopet odstopila vlada in je postal njen predstavnik pristaj SDS, so se premenila pravila deželne banke in se je ustanovila Hipotečna banka kranjskih hranilnic. S tem aktom je prišla deželna banka v privatne roke. Delnice so povečini v rokah privatnikov in je zakrivila JDS, ki torej nikakor ni upravičena nam očitati moralnega defekta. (Ploskanje in klici na levi: »Najmanj ta stranka!«)

JUTROVSKA »NACIONALIZACIJA«.

»Govoriti moram še o takozvani nacionalizaciji. Vi vsi dobro veste, kako je padlo podjetje za podjetjem svoje dni v slovenske roke. Način pa, kako so prišla razna nemška podjetja v slovenske roke, nikakor ne bo prestal kritike slovenske zgodovine. Danes lahko rečemo, da način teh nacionalizacij ne bo nesel v svet slovesa slovenskega imena. (Ploskanje in pritjevanje.)

Zbiram zgodovino teh nacionalizacij in reči moram, da leži na njih marsikaka senca.

Vi vsi veste, pod katerim režimom so se te nacionalizacije vršile. (Ploskanje.) Kranjska hranilnica je še danes imela svojih 19 članov. Vsem je znan boj proti Kranjski hranilnici in reči moram, ako bi bila vsa podjetja, ki so bila v nemških rokah, na tak način nacionalizirana, kot je nacionaliziral oblastni odbor Kranjsko hranilnico, tako lojalno, tako korektno, potem bi ne bilo omadeževano slovensko ime. (Zivahno ploskanje na desnici in v sredini.) Povdarjam pa to samo zato, ker je izrekel g. poslanec dr. Kramer, da je imelo to naše postopanje moralen defekt. Poslanec, ki pripada stranki, ki je bila tolikokrat in tako udeležena pri takozvanih nacionalizacijah ni upravičen tega reči. (Ploskanje, hrup in nemir.)

Od iste strani se je slišal danes tudi očitke, ki je izrekel, da ne gre ustanjaviti novih denarnih zavodov, ker imamo že toliko dobrih, upeljanih in obče priznanih starih zavodov in da ne gre ustanjavljati nove konkurence. Tipično je, da so se pojavljali popolnoma isti ugovori od popolnoma iste strani v časih, ko se je ustanjavljala bivša deželna banka. Citam sem stare zapisknike bivšega deželnega odbora in zato mislim, da je najbolje, ako odgovorim z izvajnji takratnega poročevalca (bere):

Leto 1889 se je napravilo hipotečno banko na Nižje Avstrijskem in Nižje Avstrijska je bogato založena z bankami. Tam je bil že isti čas velik hipotekaren zavod »Bodenkreditanstalt«, ki obstoji od l. 1863., potem še dva druga velika hipotekarna zavoda iz leta 1868, oziroma leta 1872; torej to so bili trije močni hipotekarni zavodi in potem je prišla leta 1889, deželna hipotekarna banka in možje se niso vprašali: »Ist da Terrain vorhanden«, ampak gospodje so videli, da stvar ni tako nevarna, da je za socialen napredek tak deželni zavod koristen in potreben.«

Ako je bil za tako bogato deželo, kot je bila Nižje Avstrijska, tak deželen zavod koristen in potreben, bo to tem bolj koristno in potrebno v Ljubljani, kjer je pretrpel slovenski narod radi raznih zasebnih bank in njihovih spekulacij ogromno škodo.

SAMO SDS PROTI KRANJSKI HRANILNICI.

Gospodje poslanci! Stvarno nisem našel drugih opazk, ki bi se izrekle proti ustanovitvi našega zavoda.

Odkritosrčno sem vesel, da so tudi zastopniki ostalih klubov kakor gospod inž. Zupančič in zastopnik socialistov poslanec Sitar enodušno izjavili, da je ta zavod nujno potreben in da je njega ustanovitev dobra. (Ploskanje, medklic: Čast jim!) Vodili so jih pri njihovih izjavah samo stvarni razlogi, ker se bo zavod razvijal v korist ljubljanske oblasti in bistveno pripomogel k restavraciji ljubljanskega oblašnega odbora Rajmiki deželni odbornik dr. Evgen Lampe je rekel, da je ravno ustanovitev deželne banke najbolj važna naloga deželnega odbora. Zavod je to, o katerem sem prepričan in ste z mano prepričani vsi gg. poslanci, da je nujno potreben in zato priporočam, da sprejmete vsi ta sklep finančnega odbora.

Po teh besedah je predsednik odredil glasovanje in ugotovil, da je predlog z vsemi glasovi proti dvema sprejet. (Živahno ploskanje.)

STATUT KRANJSKE HRANILNICE.

Dr. Juro Adlešič je poročal: Zakon o oblastni samoupravi določa, da je upravná skupščina upravičena, da izdaja uredbe po svojih zavodih. Dovolil si bom samo povdariti glavne smernice tega pravilnika, ki so nas vodile in katerim je pritril tudi večina finančnega odbora.

Poročevalec nato tolmači vse važnejše člene statuta. Zavod se bo imenoval »Kranjska hranilnica«; njegov delokrog je zlasti dajanje posojil samoupravnim korporacijam.

V tem delovanju hranilnice je njen pravi pomen. Ona hoče s ceninami in dolgoročnimi krediti vršiti potrebne melioracije in investicije v naši oblasti. Nizke obresti in dolgoročni krediti bodo pomagali vršiti uspešno nalogo naše hranilnice. Kranjska hranilnica je najvarnejši zavod v celici deželi. Po njenem statutu je izključena vsaka spekulacija, ki bi povzročila kako izgubo. Za kranjski hranilnici jamči odslej vsa ljubljanska oblast. Takega jamstva, kot ga bo imela oblastna hranilnica, gotovo nima noben zavod v Sloveniji. Kranjska hranilnica bo temelji za gospodarsko restavracijo dežele. Dajala bo javnopravnim korporacijam posojila, ki se lahko vrnejo najkasneje v 60 letih. To je doba dveh človeških generacij; namen te določe je ta, da so vsote, ki jih je treba plačevati za amortizacijo, zelo nizke. Na ta način bo mogoče najnujnejše melioracije in najnujnejša dela izvršiti takoj danes, odplačevanje pa prevajati na dve generaciji. Sicer bi bila popravila, ki so danes pri nas nujno potrebna, skoro nemogoča. Kranjska hranilnica bo dajala tudi hipotekarna posojila posameznikom. Dolžnik bo za celo dolgo dobo 30 let lahko popolnoma miren. Mirno bo lahko delal, mirno gospodaril in mirno melioriral in izboljšaval svoje posestvo. Ako bo točno plačeval pogojene anuitete, se mu ne bo treba bati gospodarskega preganjanja. Za to bo tudi mogoče trajno izboljšanje njegovega gospodarstva in baš v tem tiči velik pomen teh hipotekarnih posojil.

Govornik obširno razpravlja še o drugih panogah delokroga Kranjske hranilnice in končno rezervnemu zakladu. Rezervni sklad je oblastna imovina, ki se ne sme nikdar odtujiti svojemu namenu. Kranjska hranilnica tudi ne bo prišla več v nobene privatne roke.

Nadalje razlaga poročevalec upravo in nadzorstvo zavoda. Oblastna skupščina voli upravni in nadzorni odbor.

Govornik končno predlaga, da se statut sprejme, kakor je predložen. (Odobranje in ploskanje na levici).

Razprava.

Kot prvi kontra govornik je nastopil dr. Kramer, ki se je opravičeval, da je v generalni debati govoril kontra čez, da je to storil le radi tega, ker podrobnosti predloga še ni poznal. — Oglasili so se k besedi še poslanec Sitar, poslanec Zupančič, Avenek, Jarc. — Govornika opozicije Sitar in Zupančič sta pledirala za zastopstvo manjšine v vseh upravnih instancah oblašnega odbora.

Poslanec Ivan Avenek izjavi glede poročila sledeče: »Moje osebno mnenje je, da je poročila na mestu. Izvaja se lahko tudi, ako ga ni v zakonu. Toda glavna stvar je, da je poročila splošno, da se izvaja povsod v javnosti, ne pa samo v eni korporaciji. Če bi se bili držali v Sloveniji po vojni tega principa, da se v nobeni instituciji ne sme kršiti principa poročila, bi marsikake blamaže ne bili doživeli. Če hočemo torej poročila uvesti, za kar smo vsi, se moramo zavedati, da se poročila ne da izvesti z izolirano akcijo, ampak samo s splošno akcijo.« (Odobranje.)

Paslanec profesor Evgen Jarc.

»Ko se je l. 1909. vršila debata v bivšem kranjskem deželnem zboru o ustanovitvi Kranjske deželne banke, so se žuli od narodno napredne strani glasovi kakor danes, da gospodje niso imeli dovolj časa, da bi bili predlog proučili. Reklo se je, da bo to strankarski zavod. Z veliko emfazo se je trdilo, da je ustanovitev deželne banke nevaren eksperiment, ki bo stal deželo še ogromne vsote. Ironija usode je pa hotela, da je zavod, ki se je takrat ustanovil, sijajno uspeval in da so bili baš ti gospodje, ki so takrat govorili o velikih stiskah, v katere so zašla dežela radi tega zavoda, prvi, ki so ta zavod spravili (Veselost na desnici.)

Gospodje, tudi danes čujemo razne ugovore proti lastnemu denarnemu zavodu, in sicer jih čujemo v zbornici in izven nje. En ugovor se glasi, da je naš oblastni denarni zavod nekaj nepotrebnega in da bo delal drugim denarnim zavodom, hranilnicam itd. škodljivo konkurenco. (Medklic z leve: »Kdo to pravi?«) Tako piše »Slovenski Narod«. (Poslanec dr. Kramer: »Polemičirajte s »Slovenskim Narodom« v »Slovenec«.) To je jako komodno stališče, na katero se postavljajo gospodje z leve. V svojih glasilih pišejo a, tukaj pa govorijo minus a. (Veselost.) To me spominja na dunajskega Schmucka, ki pravi: »Kann schreiben rechts, kann schreiben links.« Gospodje, v »Jutru« se je trdilo, da hoče SLS stranka nekaj pobasati. O tem pobasanju danes ne bom dalje govoril, ker se je ta stvar danes tukaj itak že temeljito razčistila. Kar se pa tiče sklicovanja na nevarnost, ki prete od našega denarnega zavoda raznim mestnim hranilnicam, pa poudarjam, gospodje, da je bil skrajni čas, da je dobila naša oblast lasten denarni zavod. Naše občine so bile pri svojih investicijah navezane na dobro voljo raznih denarnih zavodov, prav tako naši občinski odbori in druge korporacije. Sedaj imamo denarni zavod, na katerega se bo naslonil ves naš administrativni aparat. Morebiti se nekateri gospodje samo radi tega vznemirjajo ob ustanovitvi oblašnega denarnega zavoda, ker jim bodo sedaj ušle nekatere dobre skupščice.

Mi pa vemo, da čaka naš denarni zavod posebna specialna naloga. To so komunalni krediti. Občina bo lahko dobila kredit za zgradbo šol, stanovanjskih hiš, občinskega poslojia itd. Če se bo kje n. pr. zidalo župnišče po konkurenčni obravnavi, bo občina lahko dobila kredit na amortizacijo. Čestni odbori bodo gredili česte, ustanovljale se bodo razne gospodarske ustanove, kakor drevesnice, vodovodi, stanovanjske hiše itd. Za vse te namene se bo dobil pri tem denarnem zavodu najcenejši kredit na dolgo amortizacijsko dobo. Na ta način se bo lahko nadaljevala akcija za elektrifikacijo dežele, ustanovljale se bodo humanitarne in kulturne ustanove itd.

Prav tako bo ta zavod važen za gospodarski napredek našega kmeta in obrtnika, sploh za vsa dela, ki jih kratko imenujemo deželna kultura.

Melioracijski napredek je danes kratkoma zastal. Z melioracijskimi krediti oblašnega denarnega zavoda pa se bo dalo zabeti novo delo. Sem spada osuševanje, namakanje, regulacija rek in hudournikov, zboljšanje planin, preskrba s pitno vodo, kakor napravljamo kapnice, napajalnice in vodovode ter zboljšanje splošnega našega gospodarstva. Nadalje napravimo vzornih hlevov, gnojilnih jam itd.

Kar se tiče hipotekarnega kredita sploh, bi omenil potrebo razdolžitve našega kmeta, ki se mora v teh težkih časih zadovoljiti pri bankah proti oduškim obrestim. Razdolžiti našega kmeta bo ena prvih nalog našega oblašnega denarnega zavoda.

Ako gospodje od opozicije zahtevajo, da jim moramo a priori pritegniti v upravni odbor, jim odgovorim na to sledeče: Ako delamo mi sami, delamo to zato, ker zaupamo v svoje zmognosti in poštenje. Nihče nas ne more siliti, da bi mi morali imeti brezpogojno zaupanje do gospodov nasprotnih strank, kajti baš Kranjska hranilnica nam je dokaz, da se pri pripravih od gotove strani ni postopalo lojalno. Zato je potrebna gotova doba, da se take stvari znivelizirajo in izravnaajo. Prepričan sem, da v upravnem odboru ne bodo samo pristaši SLS, ampak tudi pristaši drugih strank, katerih delo bo lojalno. — Naša stavba s tem delom še ni dograjena, pač pa smo položili temeljni kamen in na tem bomo gradili naprej.

Sklepno besedo je dobil poročevalec dr.

Dnevne novice

★ Izid občinskih volitev. Boh. Bistrica: Sporazumna lista SLS SKS NRS 219 glasov, SDS 35 glasov, Delavsko kmetski blok (komunisti) 61 glasov. Mandati so se razdelili sledeče: SLS 12, SKS 5, NRS 1, SDS 3, komunisti 4. — Koroška Bela: SLS 184 glasov in 9 odbornikov, SDS 92 glasov in 4 odbornike, Združene soc. stranke 249 glasov in 12 odbornikov.

★ Promocija. Na dunajski univerzi promovira danes 22. t. m. za doktorja glasbe g. kaplan Anton Dolinar, pevovodja »Ljubljane«. Iskreno čestitamo!

★ Umrl je včeraj jutraj v Savljah pri Ljubljani g. Hvastija Ignacij, posestnik in gostilničar, star kemaj 39 let. Bil je nad tri leta v ruskem ujetništvu, kjer si je nakopal bolezen, kateri je po dolgotrajnem bolehanju tudi podlegel kot žrtev svetovne vojne. Ranjki je bil mirnega značaja in zelo priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Sodeloval je tudi pri gasilnem društvu kot funkcionar in bil večletni cerkveni pevec. Pogreb se vrši v soboto popoldne ob petih. Zapuščila ženo in 4 otroke v starosti 4 do 16 let. N. v m. p.!

★ Udeležencem treznostnega tabora na Trsatu je dovolila Jadranska plovitba na Sušaku na vseh parobrodih v vseh razredih polovično vožnjo in sicer tudi za izlete v Hrvatsko Primorje, Dalmacijo in sosednje otoke. Na ta način bo marsikomu, ki si sicer ne more privoščiti večjega izleta in daljšega bivanja ob našem Jadranu, omogočeno navžiti se ob tej priliki prirodne lepote na morju oz. njegovem obrežju. Izkaznica se dobi pri »Sveti vojski« v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

★ Vsa prosvetna in orlovka društva prosi »Sveta vojska« v Ljubljani, naj zanesljivo pošljejo na treznostni tabor, ki se vrši v dneh od 6. do 8. avgusta t. l. na Trsatu, vsaj enega zastopnika. Treznostni pokret se mora poglobiti in razširiti do sleherne gorske koče! Ta treznostni tabor naj postane mejnik intenzivne protialkoholne akcije, ki je med nami žal nujno potrebna!

★ Žalna svečanost za f. Pavlom Šumanom v planinah. V Kamniški Bistrici bo v nedeljo, 24. t. m., ob štirih jutraj sv. maša za lanske leto ponesrečenega medicina Pavla Šumana. Ob 10 bo blagoslovitev Šumanovega križa pod Mrzlo goro (četrte ure od Frischaufovega doma na Okrešlju). Starši so postavili idealnemu svojemu sinu primeren spomenik blizu mesta, kjer se je ponesrečil. Ob obletnici smrti bo blagoslovljen in odkrit. Izletniki iz Ljubljane, ki prenočijo v Kamniški Bistrici, pridejo po sv. maši lahko še pravočasno na Okrešelj. Kakor se čuje, bo udeležba na skromni spominski svečanosti iz vrst planincev precejšnja.

★ Halley-jev komet se ne bliža zemlji, pač pa se bliža dan žrebanja loterije Kat. del. prosvetnega društva na Jesenicah. Še par dni, pa bo mesec avgust tu in v avgustu bo žrebanje. Natančen datum še objavimo. Kdor je prejel srečke in jih še ni plačal, naj to stori čimprej, mnogo pisarje nam tako prihrani. Kdor pa je srečke prejel pomotoma dvakrat, naj pa blagohotno oprosti. Mogoče pa tudi te sprejme. Ako pa jih ne misli obdržati in jih ne more nikomur oddati, prosimo naj jih vrne. Dobitki so, kakor že znano, vredni 106 tisoč dinarjev. Zato poslužite se priložnosti še te dneve ter naročite srečke, kajti kmalu bo prepozno in marsikomu bo žal, da ni poslušal našega glasu. — Loterijski odbor Kat. del. prosv. društva na Jesenicah.

★ Gostovanje Ljudskega odra določeno za 24. t. m. v št. Vidu pri Stični se preloži na poznejši čas radi nujnega zadržka pri društvenem domu.

★ Stalna humanitarna razstava v Ljubljani pod Tivolijem je do nadaljnjega odprta ob delavnikih od 14. do 18. ure in ob nedeljah in praznikih od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. Med mnogimi razstavnimi predmeti vzbujajo pozornost obiskovalcev zlasti preparati in opisi ženskih bolezni, raka, golše, slepiča, oddelek za jetiko, oddelek za spolne bolezni itd. Vstopnina 2 Din. — Kdor si želi naročiti edino slovensko poljudno pisano zdravstveno revijo »Zdravje«, naj to javi vratarju razstave.

Adlešič, ki je sprejel nekatere izpremembe statuta, druge pa odklonil.

Pri glasovanju je bila večina členov statuta sprejeta soglasno, le členi, glede katerih je opozicija stavila izpreminjevalne predloge, z večino glasov. Tudi resolucija prof. Jarca, da se pravilnik o oblašnem denarnem zavodu v stilstičnem oziru popravi in predela, je bila sprejeta soglasno.

Taksa na kinematografske predstave.

Po glasovanju se je prešlo na razpravo o poročilu finančnega odbora glede uredbe o pobiranju taksa od kinematografskih predstav.

Prvi je dobil besedo odsekovni poročevalec prof. Jarc, ki prosi, da se pravilnik sprejme. Želi, da bi ta akcija pomenila prvi korak za propagando prosvetnega filma nasproti kriminalnim in nemoralnim filmom.

Za posl. Jarcem je govoril dr. Kramer, ki je izjavil, da bo glasoval za uredbo razen čl. 4.

Posl. Hinko Lebingar je pojasnil čl. 4. Ta člen pravilno poudarja namen, da kinopodjetnik gleda na to, da bo predvajal čim več kulturnih filmov. S to določbo bomo podprli kinopodjetnike. Predlaga, da skupščina sprejme pravilnik v celoti.

Nato se je vršilo glasovanje. Pravilnik je bil soglasno sprejet, nakar je predsednik sejo zaključil.

Prihodnja seja bo danes ob 8 popoldne. Na dnevnem redu so poročila: 1. predsedstva, 2. odseka za javna dela, in 3. finančnega odbora.

Včeraj popoldne sta imela sejo fin. odsek za javna dela.

List izhaja sredi vsakega meseca, je ilustrovan in tiskan na finem trpežnem papirju. Celoletna naročnina 30 Din. — Istotam je možno kupiti knjižico »Prva pomoč«, tiskano na 32 straneh žepne oblike. Cena tri dinarje.

★ Javna zahvala. Podpisani pomožni odbor za poškodovane po toči se vdano zahvaljuje za plemeniti dar v znesku 5000 Din, ki ga je ljubljanski oblastni odbor blagovolil podeliti naši občini kot podporo bednemu ljudstvu. — Pomožni odbor Ráteče-Planica za poškodovane po toči.

★ Nekaj statistike iz gimnazije v M. Soboti. Po izkazu ob koncu šolskega leta je obiskovalo gimnazijo 277 (96.52% slovenskih in 10 (3.48%) madžarskih otrok. Zastopane so bile tri veroizpovedi in sicer je bilo katoličanov 197 (68.64%), evangeličanov 79 (27.53 odstotka) in judov 11 (3.83%).

★ Občutna škoda. Iz Vidma pri Krškem nam poročajo: Iz vseh krajev Slovenije čitamo poročila o izborni letošnji letini in o ugodnem vremenu. Pri nas na Vidmu pa letos silno trpimo radi prehude suše. Letina je dobro kazala, koruza je visoka, krompir je kazal lepo, istotako fižol, a pri nas že ni bilo kaplje dežja nad tri tedne. Koruza ter fižol se sušita radi vročine, krompirjeva cima je že suha, otave pa sploh ne bo. Po Leskovcu, Krškem in v Rajhenburgu imajo dež, mimo nas se popeljejo vsi oblaki in suša bo oškodovala našo župnijo tako občutno, da bomo stradali ljudje na zimo kruha, živina pa krme.

★ Župnim uradom lavant. škofije. V nekaterih župnijah se je priglasilo izredno veliko udeležencev za romanje na Brezje. Drugod pa, kamor smo tudi poslali izkaznice, pa menda ne. Ako je kje že naprej mogoče dognati, da se ne bo nihče zglsil, naj se nam izkaznice že preje vrnejo, da moremo priglasencem drugod ustreči. — Odbor.

★ Dunajska vremenska napoved za 22. t. m.: lepo, temperatura se zviša, proti večeru pooblačitev.

★ Izpiti na pošto telegrafski šoli. S 15. julijem je v pošto-telegrafski šoli v Belgradu napravilo izmed 93 kandidatov končni izpit 87 dijakov. Med njimi je tudi devet Slovencev in to Anton Miklavac, Brezje (z odliko), Danica Gostinčar, Zidani most, Edvard Aleš, Maribor, Ervin Vilhar, Ljubljana, Leon Bernik, Ljubljana, Maša Pšeničnik, Zidani most (z odliko), Ivan Javornik, Kranj, Janko Engelman, Kranj, Stanko Antončič, Maribor.

★ Zahvala. Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani je darovala tovarna testenin »Pekatec« na Viču 500 Din. Zahvaljujemo se vodstvu tem potom za dar in priporočamo izdelke »Pekatec«. — Josip Kobal, blagajnik.

★ Na vile se je nasadil. Na Martinjem vrhu pri Selcih je pri nakladanju sena v skedenj padel z lestve posestnik Valentin Markelj in se nasadil na vile ter se težko poškodoval. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

KUŠAKOVIČA KALODONT

najboljša pasta za zobe

★ Vrednostne papirje vseh vrst, pred- in povojne, tu- in inozemske, delnice, bančne zadolžnice, državna, deželna in mestna posojila, železniške prioritete, obligacije, založnice, rente, srečke itd. kupuje in plača najbolje Efekt-na banka M. Jankole, Ljubljana, Kongresni trg 9.

Ljubljana

Somišljenikom SLS v Ljubljani!

V soboto, dne 23. julija, poteče reklamacijski rok za občinske volitve v Ljubljani. Somišljeniki! Zglasite se še tekom današnjega dne v tajništvo SLS za Ljubljano in se prepričajte, ali ste v volivnem imeniku za občinske volitve. Naj ne bo nikogar med nami, ki bi ne bil vpisan v volivnem imeniku. Zavedajte se: vsak glas je potreben za zmago!

• • •
○ Peter Primšar †. Somišljenike VII. vol. okraja vabi odbor na obilno udeležbo pri pogrebu, ki se bo vršil jutri v soboto ob pol-

petih popoldne iz hiše žalosti, Soteska 8 (poleg realke). Stebru naše stranke blag spomin!

○ Državni nameščenci! Zadel nas je bridka izguba s smrtjo g. Petra Primšarja, ki je bil v četrte popoldne podlegel dolgotrajni zavrtni bolezni. Vsakdo je poznal njegovo dobrodušnost in prijaznost ter njegovo kolegijskost. Posebno dobro znan in priljubljen je bil pokojnik v pevskih krogih. Obilni njegovi prijatelji so ga tudi v zadnji njegovi bolezni pridno obiskovali in so se čudili izrečni njegovi potrpežljivosti, s katero je prebnaval bolečine brez kakšne pritožbe. Nepozabljene ostanejo njegove zasluge za stanovsko zavest in za stan. organizacijo. Obilna udeležba pri njegovem pogrebu naj priča o tem, da vemo ceniti njegove zasluge! Sveti naj mu večna luč!

○ Moški zbor »Ljubljane« se zbere jutri ob četrta na 5 popoldne k pogrebu njenega dolgoletnega zvestega člana g. P. Primšarja, da se s pesmijo poslovijo od pokojnika. Pogreb se vrši iz Soteske št. 8 (poleg realke).

○ Mestno kopališče na Ljubljani je edina možnost, da se človek v vročih poletnih dneh malo ohladi. Naj nam bo dovoljeno, da napišemo par pripomb vsakodnevnega kopalca. Kopališče je vedno tako polno, da ob eni že ni dobiti kabine. Nujna potreba je, da se postavi dovoljno število kabin, saj se izvrstno rentirajo. Nadalje je nujna potreba, da se takoj onemogoči levoobrežnim zastojkarjem, da hodijo po cele ure »brezplačno« trenirati skoke, nogomet in kravljanje med mirne in samo ohladila željne kopalce. Ravno ti »tují gostje« uganjajo take pobalinske burke, da resni ljudje ne morejo zdržati v tej preobsejni družbi. Toliko na naslov, kateremu tiče: prosimo za red; mi plačamo vstopnino in kabino, če jo dobimo, zato zahtevamo dostojno obnašanje neplačujočih vrinkarjev. Colni, ki prepeljajo ljudi od levega brega in nazaj so tako prenapolnjeni, da bi bilo dobro, da se policija malo pobriga za varnost vozečih se kopalcev. Prenapolnjenost je nevarna vsakomur — razven žepu čolnarjev.

○ Popravila poslopj in ulic. Spričo lepe sezone se je pričelo v Ljubljani na mnogih krajih splošno popraviljanje poslopj. Med drugim se sedaj popravila in beli zvonič stolnice, dalje pa tudi velika palača »Filipov dvorec« na Cankarjevem nabrežju. — Na Knafljevi cesti so že pričeli s polaganjem cementne podlage za tlakovanje z asfaltom. Kongresni trg se prekopava ves in bodo na njem izvršena obširna tlakovalna dela.

○ Načelstvo Stavnice zadruge »Hera« vabi svoje gg. člane na sestanek, ki se vrši dne 23. julija t. l. ob sedmih zvečer v salonu pri »Levu«, da poda poročilo o razvoju gospodarskih razmer »Here«, ki so došle v normalni tir.

○ Tatvina piščancev. Posestniku Antonu Ložarju na Viču je bilo v noči od 19. na 20. julija ukradenih dvanajst piščancev, vrednih 120 Din. Tatvino je izvršil najbrže tat, ki že dalj časa strahuje lastnike perutnine po Viču in Rožni dolini.

Maribor

□ Iz državne službe. Referent oddelka za obrt, trgovino in industrijo pri velikem županstvu v Mariboru sekijski svetnik dr. Rataj je bil pomaknjen v 4., intendant narodnega gledališča dr. Brenčič pa v 6. skupino I. kategorije. — Uradnik tukajšnje carinarne Dragotin Paljaga je prestavljen v Ljubljano.

□ Državna podpora za žično železnico Maribor—Pohorje? Iz zasebnega vira se javlja dosedaj nepotrjena vest, da je država naklonila za zgradbo žične železnice Maribor—Pohorje 30.000 Din.

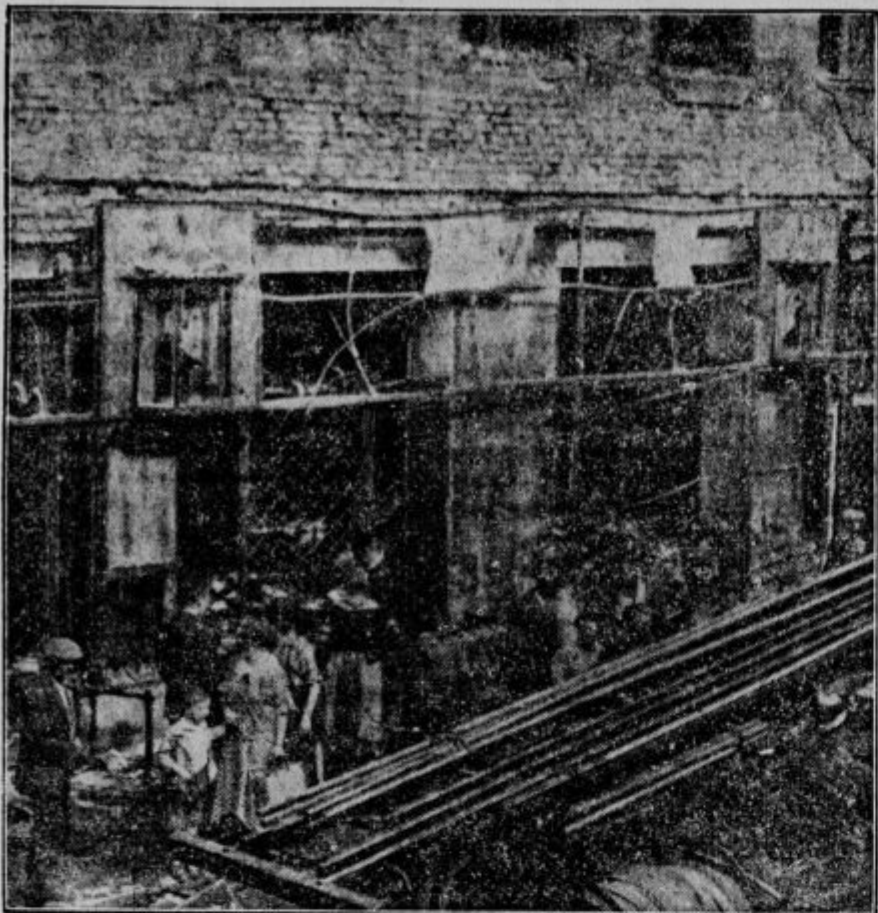
□ Klje iz Pobrežja. Na našo notico pod tem naslovom smo prejeli od mariborskega vel. župana tole pojasnilo: Na prošnjo gospoda Rozmanita se je tukajšnji rečni organ podal takoj na lice mesta, da si ogleda položaj in da se dogovori s posestnikom glede zasilnega zavarovanja obrežja. V letošnjem rednem kreditu za to zavarovalno delo ni sredstev na razpolago, ker krediti niti ne zadostujejo za najnujnejša gradbena dela, ki so potrebna v zavarovanje vasi, in ne samo zemljišč. V Pobrežju je za sedaj moči obrežje zavarovati samo zasilno in tudi to le s pomočjo ogroženih interesentov. Tozadevno je hidrotehnični oddelek te oblasti potrebno že ukrenil. Torej ni res, da bi faktorji, ki imajo besedo pri regulaciji Drave, za stvar ne bili brigali.

□ Ustanovitev nemške lige za Zvezo narodov v Mariboru. Kakor smo že poročali, se je v sredo zvečer vršil v Mariboru ustanovni občni zbor nemške lige za Zvezo narodov v Sloveniji. V odbor so bili izvoljeni: predsednik dr. Kamilo Morocutti, zdravnik v št. Ilju v Slov. goricah, I. podpreds. obl. poslanec, duh. svetnik Jožef Eppich, župnik iz Kočevja, II. podpreds. obl. posl. dr. Lothar Mühleisen, odvetnik v Mariboru, I. tajnik dr. Leon Scheuchbauer, kemik v Mariboru, II. tajnik Marquis dr. Leo Bonzani, odvetoški koncipient v Mariboru; I. blagajnik Franc Storch, prokurist, II. blagajnik Hans Schmiederer. V širši odbor so izvolili 30 članov.

□ Najdeni dokumenti. Na cesti med SI Bistrico in Poljčanami so bili najdeni dokumenti Franca Dolinšek. Dobi jih na mariborskem policijskem komisariatu.

Podpirajte naše dijake.

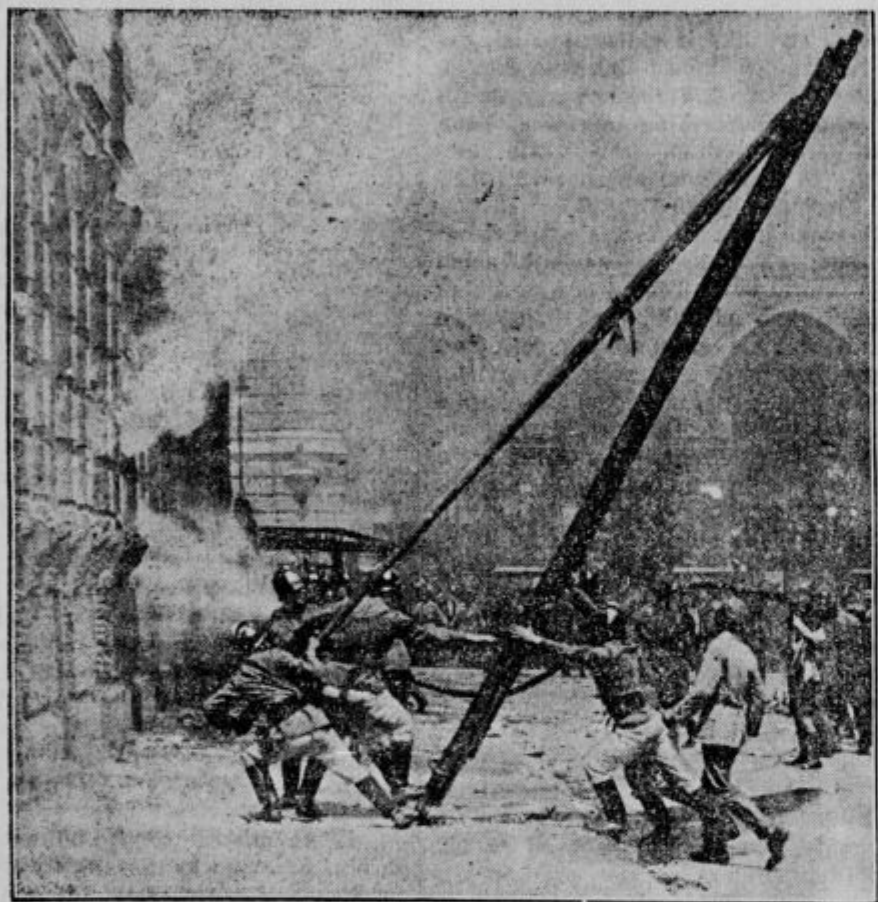
Prizori s krvavih dni na Dunaju.

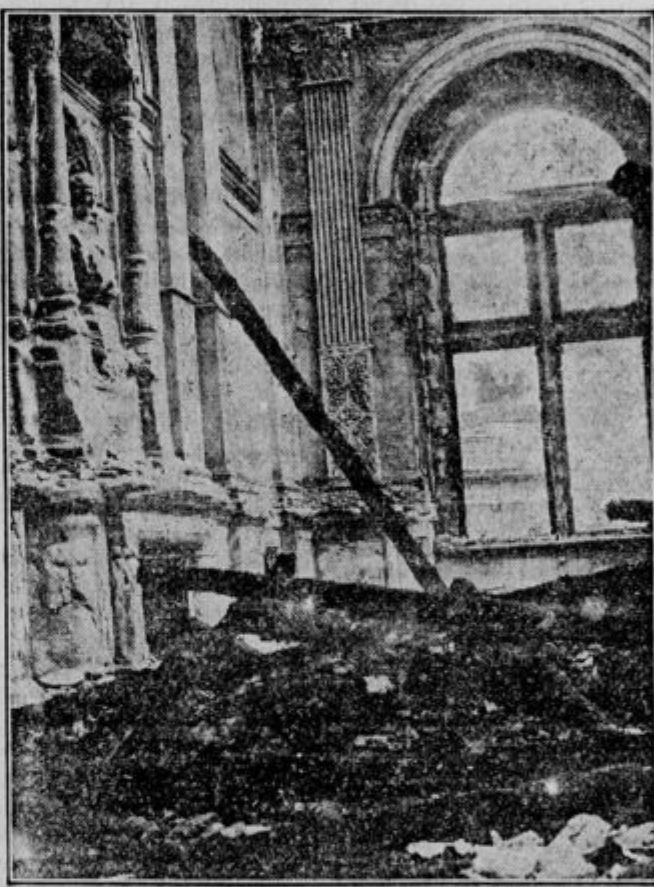
Strahovito razdejano poslopje »Reichspost«.

Množica preganja policiste s kamenjem.
(To sliko je snel reporter z življenjsko nevarnostjo.)

Goreča policijska stražnica v Lichtenfelsgasse.

Izgorela poročna dvorana Justične palače.

Sport

Kolesarske dirke »Save« se vršijo v nedeljo, dne 24. julija 1927 na progi Ljubljana—Planina in obratno. Start in cilj Tržaška cesta km 2.200 (gostilna Kramar). Začetek ob 15. uri. 1. Glavna društvena dirka 90 km. 2. Dirka novincev 10 km. 3. Damska dirka 4 km. 4. Invalidska dirka 4 km. 5. Seniorska dirka 4 km. 6. Zvezna dirka 20 km. Po končanih dirkah se vrši srečanje za 10 lepih dobikov. Skupni odhod z godbo »Gradašec« iz Sv. Jakoba trga ob pol 14. uri.

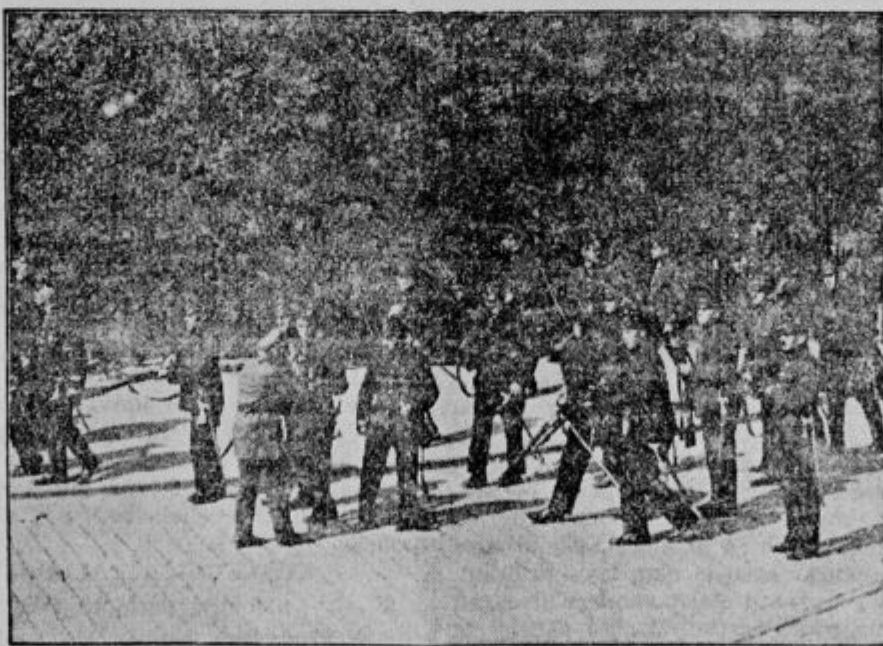
LEVIČAR ALI DESNIČAR V TENISU.

Večkrat vidiš borivce, ki sučejo sabljo ali meč z isto spretnostjo z desnico in z levico. Francoski prvak v borenju Gaudin je zgled za to. Od nogometaša pričakujemo in zahtevamo, da se pri brcanju žoge poslužuje leve noge prav tako kot desne. V tenisu je pa igravec, ki operira z raketom z desnico tako kot z levico, kaj malo. Sicer je tudi v tem sportu nekaj slovitih levičarjev, n. pr. Laurentz, Avstralec Brookes, Amerikanec Mac Loughlin, a to so res pravi levičarji, ki igrajo samo z levico in ne obenem tudi z desnico in ki se poslužujejo leve tute sicer. Ali je kakšen vzrok za to? Zdi se, kot bi raket med igro ne prenesel menjavanja iz ene roke v drugo; pa tudi žoga je prehitra. Tudi se igralec, ki je na eno roko treniran, ne more navaditi na drugo. Velja torej, da sem v tenisu ali desničar ali levičar in da to tudi ostanem; dalje da menjavanje raketa iz roke v roko ne prinaša posebne koristi, vsaj doslej ne.

O OLIMPIADI IN NJENEM STADIONU.

Organizacijski odbor 9. olimpiade je imel v preteklem mesecu dosti sitnega dela. Poleg pripravljalnih del in izvedb iger je bilo treba rešiti številna vprašanja sportno-političnega značaja, ki so zmeraj nevarna za sportni uspeh iger. Odbor je moral zastaviti vse svoje sile, da vsled spora med Mednarodnim olimpijskim odborom in nekaterimi sportnimi zvezami ni prišlo do abstinence od olimpijskih iger in s tem do velikega oškodovanja vse prireditve. Upajo, da se bo našel primeren izhod iz vseh težkoč in da bodo slednjič vendarle vse sportne panoge v Amsterdamu zastopane.

Pripravljalna dela vseh oddelkov Nizozemskega olimpijskega odbora izborna napredujejo. V stadionu je izgotovljena sedaj tudi že Maratonska tribuna, začeli so z zgradbo pod to tribuno se

Po oddani salvi napreduje policija proti demonstrantom.

nahajajočih prostorov in dragih tribun. Preračunjeni čas ni bil samo dosežen, temveč so ga celo skrajšali, tako da bo v bodočem letu vse o pravem času dogotovljeno. Isto upajo tudi glede udeležbe. Iz posameznih dežel prihajajoča poročila pravijo, da zanimanje za igre raste. Tudi uspeh umetniškega turnirja, ki jih je v začetku zelo skrbel, se jim zdi sedaj zajamčen.

Prostor, kjer se bodo vršile olimpijske igre, leži v južnem delu Amsterdama in pokriva 16 ha; z avtoparki in z vežbališči vred pa celo 52 ha. V 20 minutah te pripelje cestna železnica iz sredine mesta v najposrednejšo bližino stadiona. Največji avtopark z lastnimi delavnicami in popravilnicami ima prostora za 4000 zasebnih avtomobilov. Poleg stadiona samega so v načrtu tudi plavalnica, borilnica, dvorane za boks in rokoborbo, prostor za kriket. Posebej bodo napravili teniški stadion z desetimi vežbališči. Zgradili bodo tudi posebno poštno poslopje in veliko razstavno poslopje za umetniški turnir.

Od stavbnika I. Wilsa napravljeni načrt glavnega poslopja jamči prostor za 40.000 gledavcev, 20.000 je sedežev, in od teh zopet polovica, 10.000, pokritih. Vse poslopje bo 260 m dolgo in

170 m široko. Preden so z gradbo sploh pričeli mogli, so morali zabiti v mehka močvirna tla 4500 kolov, 13 do 17 metrov dolgih; to so že jambori. Vrh tega so morali nasuti ves prostor 2 metra na debelo s peskom, za kar so porabili okoli 1 milijon kubičnih metrov morskega peska. V sredi sportnega prostora je nogomestišče z mednarodnimi dimenzijami. Okoli njega gre 400 m dolgo in 8 m široko tekališče, in okoli tega kolesarsko dirkališče; to dirkališče in glavno poslopje sta iz železobetona. Nekak zleč loči dirkališče od gledavcev. To zato, da padajo dežniki in podobni predmeti na dirkališče; mreža pa varuje gledavce pred vsako neugodo. Pri cilju bo tribuna za udeležnike. Tudi za časnikarstvo bo izborna preskrbljeno; o tem smo že pisali. Tribuna za časnikarje ima 600 sedežev, velika dvorana za oddajo poročil ima 45 telefonskih kabin. Čeprav je stadion iz železobetona, bodo zgradili okoli vse naprave še zid, iz rdeče holandske opeke. V eni obeh pokritih tribun je nastanjen kraljičina loža in pa loža oficijelnih gostov, pod drugo so Maratonska vrata. Tu stoji tudi 45 m visoki Maratonski stolp, iz katerega se bo za časa iger dvigal steber dima. Kakor v stari Olimpiji.

Apel na javnost.

Težka in bridka je življenska pot slovenskih umetnikov. Najmanj, kar morejo za svoje naporno in požrtvovalno delo od svojih rojakov zahtevati, je — če že ne zadostna materialna — pa vsaj zadostna moralna opora: priznanje za pošten trud. Nekaj izmed njih je z retorično, peresno in deloma z organizatorično spretnostjo zavzelo Narodno Galerijo in vlada v njej z diktatorsko gesto, v dnevniki in revijah pa s s'rujarsko ekskluzivnostjo. Vsaka pritožba prizadetih umetnikov je po njih mnenju nedopustna, pa naj so mnenja teh strokovnjakov in njih prijateljev-diletantov še tako nepravilna, krivična in strujarsko omejena.

Letos so si nadeli nalogo, da vprizore v Pragi reprezentančno slovensko umetnostno razstavo, segajočo od bratov Šubicev do danes. Niso se pa držali tega programa, temveč so a priori izključili in pri vabljenju prezrli celo vrsto do sedaj od vse javnosti priznanih resnih umetnikov. S tem si laste pravico, da nastopajo kot nezmisljivi in neovrni vrhovni forum vse slovenske oblikujoče umetnosti. Te pravice jim pa po dosedanjih dokazih njihovih sposobnosti ne moremo priznati.

Zato podpisani najodločneje protestiramo v imenu vseh prizadetih umetnikov proti temu neaktinemu početju in apeliramo na našo javnost, katere last je Narod. Galerija, da zajezi nadaljevanje takega samolastnega, za razvoj slovenske oblikujoče umetnosti pogubnega ravnanja.

Za 25 neavbljenih slov. oblikujočih umetnikov: Ivan Franke, Maksim Gaspari, Fran Klemenčič, Hinko Smrekar, Saša Santel.

Radio

PROGRAMI:

Zagreb 310, Breslau 322.6, Praga 348.6, Stuttgart 379.7, Frankfurt a. M. 428.6, Brno 441.2, Rim 449, Langenberg 468.8, Berlin 483.9, Dunaj 517.2, Varšava 1111.

Petek, 22. julija.

Zagreb: 20.30 koncertni večer. — Breslau: 22.30 plesna godba. — Praga: 13.30 in 16.45 borzna poročila, 21 koncert, 22—22.15 časovni signal, časnikarska in sportna poročila, 22.20 reproducirana glasba. — Frankfurt: 20 prenos iz glasbene razstave, prenos iz Kasela: zabavna glasba. — Brno: 18.20 predavanje: orhideje in kaktusi, 19 koncert. — Rim: 21.10 odlomki iz operete. — Langenberg: 20 koncert, 21 spevoigra. — Berlin: 20.30 orkestralni koncert. — Varšava: 18 koncert. 20.30 večerni koncert.

Odličen nemški turist smrtno ponesrečil na Prisojniku.

Kakor vsako leto tako je zahtevala tudi letošnja turistovska sezona v naših divjih planinah svojo žrtev. Topot se je ponesrečil odličen sin našega sosednega naroda državni pravdnik iz Halberstadta pri Magdeburgu, provinca Sachsen — in propagator za naše planine — Dr. Friderik Kroeber, star 49 let. Imenovan je prišel iz Nemčije v Jugoslavijo, da prouči naše planinske razmere. Kot agilen turist je bil že na Matterhornu, Monte Rossi itd. Kot prijatelj dr. Kugyja, znanega propagatorja za naše planine, se je napotil letos v naše prelepe planine. 6. julija t. l. se je včlanil pri osrednjem odboru SPD v Ljubljani.

V sredo, 13. t. m. je odšel na Triglav in Razor, od tam pa čez Kranjsko goro na Prisojnik. Hodil je vedno sam, ker mu je to najbolj prišlo. V Ljubljani bi se moral vrniti v torek, 19. t. m. Kot dober znanec in gost je stanoval pri rodbini gospe dr. Bretljeve, lastnice trdnje I. I. Naglas v Ljubljani. Do danes so pri imenovanju rodbini izvedeli le od posameznih turistov, da so videli dr. Kroeberja v triglavskem pogorju. Za vzrok zamude čez terek ni vedel nihče. V torek zjutraj sta se napotila iz Ljubljane v pogorje Prisojnika dva člana SPD: Tone Banovec in Milan Sporn, ki sta zagledala ponesrečenca le slučajno za takozvanim Stolpom na Prisojniku. Truplo pokojnega leži razbito v višini 2000 m, kar je dokaz, da je prispel dr. Kroeber do vrha. Šel je po novi slovenski poti, zgrajeni od Kranjskogorske podružnice SPD. V žico in klince je baje večkrat udarila strela, tako, da je vsa varovala zrahljala in deloma porušila. Le na način se da razložiti težka nesreča tako izvezanega turista. Dr. Kroeber se je ponesrečil najbrže v torek. Pri sebi je imel še pismo gospe Heleni dr. Bretljevi s svojim naslovom in tako je bilo omogočeno najhitrejša hitro identifikacija ponesrečenca. O nesreči je bilo obveščeno včeraj SPD in pa državno pravdnništvo v Halberstadtu. Truplo ponesrečenega bodo danes prenesli v Kranjsko goro. Pogreb se bo vršil po določilih rodbine. Odlični gost-turist in propagator naših planin zapuša v Halberstadtu Sedanstrasse 42 — ženo in štiri nepreskrbljene otroke. Žal nam je, da smo izgubili Slovenci odličnega prijatelja in propagatorja naših planin, nemška turistika pa enega svojih najboljših članov.

Strašna toča na Štajerskem.

V torek, 19. julija je okoli 7. zvečer zadivjala strašna toča nad lepimi vinorodnimi kraji od Ljutomerja do Gornje Radgone. Debela toča, ki je goso padala brez vsakega dežja, je tekem 5 minut oklestila vinograde, ki so se letos tako bujno razvijali, da stoji sedaj po večini v vseh vinogradih gole trte, celo brez listja. Še drugi dan je bilo belo od toče po vinorodnih bregih. Prebivalstvo, ki živi od vinogradništva, je hudo prizadeto. Da se mu odpomore in olajša druga gospodarska bremena, so poslanci ljubomerskega okraja vložili na velikega župana in Oblastno skupščino poseben predlog za gospodarsko odpravo težko prizadetih.

V torek bolj proti večeru je prihrumela nad Ormož ter okolico silna nevihta. Ko je ponehal dež, se je usula toča, ki je padla tako na goso, da jo je še ležala vse polno v sredo zjutraj po grapah in kotanjah. Tako hude toče kakor zadnji torek že ni bilo v teh krajih od leta 1909 ne.

Nikdo ni poročal v časopisje, da je obiskala Marenberg in okolice v torek prejšnjega tedna huda toča. Neurje je posebno krog podružne cerkve sv. Martina popolnoma pobilo ter uničilo poljske pridelke in posebno še hmelj. Hmelj iz Dravske doline se lahko meri z onim v Savinjski dolini in je

že nekaj let sem glavni vir dohodkov. Posebno letos je obetal hmelj izvanredno bogato žetev in bi bil lahko marsikateri marnberški kmet poplačal s hmeljskim izkupičkom svoje dolgove. Posledice zadnje toče pa sedaj po enem tednu najbolj občutimo mi hmeljarji, ker je od toče okleščeni hmelj malodane popolnoma usahnil. Prve dni po nesreči smo še upali, da se bodo poškodovani nasadi obrasli, a vročina je popalila še to, kar je preostalo po toči. Hmeljska žetev v marnberški okolici je uničena in bodo občutili nasadi posledice še drugo leto.

Toča v Beli Krajini.

Kakor znano, je v ponedeljek, 18. t. m. zvečer toča pobila v občinah, ki so spodaj našete, vinograde in uničila kmetovalcem vse nade na sicer lepo obetajočo jesensko trgatve. Poslanec Nemanič, ki se mudi na zasedanju oblastne skupščine v Ljubljani in poslanec Jarc sta skupno s tovariši na prvi plenarni seji stavila predlog za nujno pomoč težko prizadetim krajem. Predlog se glasi:

Dne 17. julija kakor tudi 18. julija t. l. je zadela velika nesreča občine Božakovo, Drašiče, Semič, Kot in druge, ki je grozna toča uničila od 60—70% najlepših vinogradov kakor tudi polja. Ker je ondodno prebivalstvo že itak v zelo težkem gospodarskem položaju in ker je tudi suša zelo veliko že prej prizadela poljskim pridelkom, je ljudstvo že popolnoma prišlo obupavati. Oblastna skupščina se naproša, da takoj odredi, da se prizadetim čimprej nudi večja državna podpora, kakor tudi posreduje odpis zemljiškega davka.

II. Prosvetni dan za Gorenjsko

14. in 15. avgusta o priliki praznovanja 30 letnice Kat. del. prosvetnega društva na Jesenicah.

Nedelja, 14. avgusta: Dopoldne ob 8. sv. maša za umrle člane na Savi. — Ob 10. Slavnostni občni zbor K. d. p. d. in otvoritev razstave v Kat. del. prosv. domu na Savi. — Zvečer ob 8. zvečer: Koncert godbe K. d. p. d. na društvenem prostoru. — Ob pol 9. Slavnostna akademija s slavnostnim govorom:

Veliki Šmaren, 15. avgusta: Dopoldne ob 9. Zbiranje k sprevedu pred kolodvorom na Jesenicah — ob pol 10.: Spreved okoli Jesenic — ob 10.: Sv. maša na prostem na društvenem prostoru z cerkvenim govorom. — Ob 11.: Prosvetni tabor istotam.

Popoldne ob 2. uri litanije v cerkvi na Jesenicah. — Ob pol 4. uri: Javni nastop triglavskega orlovskega okrožja s prosto zabavo: koncertne točke godbe in petje. — Zvečer ob 9. uri: zaključna filmska predstava: »Bela sestra« v Domu.

Prijavnice in natančni sporedi so odposlani na vsa društva. Prosi se, da se prijavnice najhitreje izpolnijo in vrnejo pripravljalnemu odboru na Jesenicah.

14. in 15. avgusta na Jesenice!

Nekaj o lovskem zakonu.

Iz laškega okraja nam poročajo iz kmetskih krogov in pozivajo narodne in oblastne poslane, da pri sestavi novega lovskega zakona vpoštevajo želje kmetskega stanu, ki trpi največ radi škode, katero mu povzroča divjačina.

Po divjačini oškodovani kmetje navajajo slučaje, iz katerih je razvidno, da so odnesle lisice v eni občini 61 kokoši. Kje pa je škoda, katero povzročajo po poljih jazbeci, divje svinje, srne in fazani. Pri enem samem posestniku so ogledali zajci 265 sadnih dreves.

Pri novem lovskem zakonu bi se morale predvsem upoštevati težnje kmetskega stanu in bi moral imeti posestnik pravico, da pobije sam divjačino, ki mu uničuje polje in sadonosnik.

Ker je sedanji lovski zakon tako okoren ter pristranski, prosijo kmetje, da spravi oblastna skupščina načrt novega lovskega zakona čim prej v pretres in da se bodo ob tej priliki predvsem upoštevale želje in zahteve kmeta. Škoda, katero povzroča divjačina po poljih in sadonosnikih, prekorači vsako leto denarno svoto, katero dobivajo občine od posameznih najemnikov lova.

Umetno bi bilo, da bi imelo občine oziroma njih odbori pravico soddločbe pri lovskih zadevah.

Velika tatvina.

Posestnik Leopold Poglave iz Dol. Straže, občina Brečna je prišel dne 11. julija pozno zvečer iz gostilne domov ter položil svojo listino, v kateri je imel 10000 Din na mizo, na to pa mirno zaspal. Ko se je zjutraj prebudil, ni bilo več ne listnice, ne denarja na mizi. Tat se je splazil skozi okno v hišo in tam tatvino izvršil. Prihodnji večer je bil Poglave zopet v isti gostilni ter pripovedoval tamkaj pivcem, da je naročil policijskega psa iz Ljubljane, ki bo pokazal tatu. Drugo jutro pa je našel oškodovanec pred vežnimi vrati 4000 Din, katere mu je gotovo tat iz strahu pred policijskim psom nazaj pred vrata podvrnil. Kljub temu pa ima Poglave še 6000 Din škode. Te tatvine je nujno sumljiv nek delavec, katerega je orožništvo aretiralo ter oddalo okrožnemu sodišču v Novem mestu.

Ujel se je.

Orožništvo v Višnji gori je aretiralo 3 cigane radi suma tatvine. Eden izmed teh ciganov se je izdajal za Mihaela Levakoviča. Ko so te cigane pripeljali k okrožnemu sodišču v Novo mesto, je novomeško orožništvo ugotovilo, da se piše domnevni Mihael Levakovič pravilno Pavel Brajdič s ciganskim imenom »Hine«, katerega že dolgo zasledujejo radi težkih tatvin in vlovov. Pavel Brajdič je silno nevaren tat ter je že pred enim letom prestopal radi hudodelstva tatvine 8letno težko ječo. Upamo, da bo zopet nekaj časa na varnem.

Jesenice

Nabor. Pri nas mora biti vedno kaj posebnega; tako je bil tudi vojaški nabor zadnje sobote edini svoje vrste. Naborniki-godbeniki vseh treh tukajšnjih godb so se združili v eno samo popolno godbo ter s to zarana uprizorili budnico po jesenjskih cestah in ulicah. Nato so se pa na meji občine zbrali ter korporativno z godbo na čelu odkorakali pred naborno komisijo v meščansko šolo. Okoli poldne pa so se zopet vrnili z godbo. Sličnega vojaškega nabora najbrže ni bilo nikjer drugje v državi.

Za časa dunajskih nemirov se je tudi na Jesenicah poznalo, da nekaj ni v redu v sosedni državi. Vsa prenočišča so bila polna potnikov, ki so bili namenjeni preko avstrijske meje. Vlaki niso prihajali iz Avstrije in tudi proti Podbrdu brzovlaki niso vozili. Belgrajski brzovlaki pa so vozili le od Jesenic brez monakovskih vagonov. V ponedeljek ob 11. uri zvečer je pa že pripeljal brzovlak iz Trsta ter dalje v Avstrijo, dasi se je tam promet otvoril šele o polnoči.

Delo za spomenik padlim Jeseničanom dobro napreduje. Upati je, da bo v septembru kapelica dogotovljena in blagoslovljena. Delo vrši domačin, zidarski mojster g. Novak.

Novo meso

Nezgodaradi strelo. Dne 18. julija t. l. zvečer je udarila strela v hlev cerkvenika na Golobinjevo, občina Mirna peč, ter ubila v hlevu 2 vola, hleva pa ni užgala. Posestnik volov trpi radi tega občutno škodo. Ker ni izpustil krvi ubitim živalim, mu pristojna oblast iz higijenskih razlogov ni dovolila prodaje mesa. Ubila vola je oddal nato konjaču Prizadeti je splošnem neugodno situiran ter vsled te nesreče dvojno prizadet.

Črnomelj

Sokolski zlet. V nedeljo 17. t. m. je priredil naš Sokol svoj zlet. Z ozirom na široko reklamo in dejstvo, da je bila angažirana vojaška godba iz Karlovca (— ne vemo, kaj je bil tako tehten vzrok

bojkotirati domačo mestno godbo! —), smo pričakovali ne samo velike udeležbe, temveč tudi sijajnega uspeha v vsakem oziru. Če pa povemo, da je kljub nedeževanju sokolstva iz Karlovca, Novega mesta in bližnje okolice korakalo v sprevedu točno 27 članov poleg ostalega običajnega drobiža, nam telovadbe in kar je sledilo, ni potreba omenjati.

Meflika

Srebrna sv. maša. Letošnje leto kar mrgoli raznih srebrnih jubilejev v naši župniji, a eden najlepših je bil gotovo pretečeno nedeljo v prijazni vasi Radovčah. Jubilar je bil dobro znani vzgojni vodja iz škof. zavoda v Št. Vidu, g. Martin Štular, kateremu je tekla zibelka v tej vasi, kjer so lani okrasili svojo vas z novo povečano kapelo, v kateri je bil ta dan tudi zganjanje Karmelske Matere božje, G. dekan J. Pavlovčič je z njemu ognjevit navdušenostjo zarisal pomen duhovnika. Nato je daroval srebrno sv. mašo gosp. jubilar ob asistenci domačih duhovnikov. Veselo je bilo razpoloženje tudi v krogu sorodnikov, posebno bratov g. jubilarja. Želimo mu, da čil in zdrav dočaka še 25 let in obhaja zopet v Radovčah zlato sv. mašo. Bog ga živi!

Nagla smrt je zadela pretečeni teden Ano Soderc iz Radovč, ko je bila zjutraj na paši. Kar nagloma se je zgrudila na tla, zadeta najbrž od kapi.

Ptuj

Rudne žile. Radi izvršitve na veliko zasnovanega načrta eksploatacije obrobnega ptujškega gričevja, se bodo te dni sešli v našem mestu strokovnjaki in podali svoje mnenje na podlagi dosedanjih preiskav. Med gospodarskimi krogi vlada veliko zanimanje, udeležili se bodo tudi slovenski denarni zavodi, kakor tudi nekateri privatniki.

Reorganizacija Mesne godbe in gledališča v novi sezoni. Po mestu se trdovratno širijo govorice, da bo Menoni vrnil polovico poverjenega denarja, da se z njim preuredi in spopolni mestna godba in zadostno podpre ogroženo gledališče.

Slovenska krajina

Zborovanje poštne nameščencev. V nedeljo popoldne se je vršilo v pošttem poslopiju v Murski Soboti zborovanje poštne nameščencev v Prekmurju. Zbralo se je krog 20 poštne uslužbenec, Zborovanje je vodil g. Čampa iz Ljubljane. Govoril je o važnosti organizacije, Razpravljalo se je o raznih krajevnih poštne zadevah.

Dom sv. Frančiška v Črensovcih. Z gradbenim delom v pravem pomenu besede se še ni začelo, vendar pa se delajo precejšnje predpriprave. Stavbišče je že kupljeno. Veleposrestvo v Beltinčih je dalo na razpolago zemljo, kjer se bo delala opeka. Hranilnica v Črensovcih pa je nakazala odboru 10.000 Din podpore. Ako bo šlo tako naprej, pride dom drugo leto pod streho.

Dopisi

Selce. Pevski krožek (cerkveni zbor) Vič pri Ljubljani priredi v nedeljo dne 24. julija 1927 ob treh popoldne v dvorani Krekovega doma v Selcih pevski koncert. Prijatelji lepega petja vabjeni!

Knjige in revije

»Planinski vestnik«. Izšla je 7. številka te naše edine, krasno urejevalne planinske revije. Kakor v vsaki številki, prinaša tudi v tej dobro posneto, res lepo planinsko sliko »Iz Jalovčeve stene«, kar pač hvali Jugoslovansko tiskarno, ki jo je izdelala. Zadnja številka prinaša sledečo zanimivo vsebino: Dr. Jos. C. Oblak: Iz neznanega slovenskega Štajerja. — Dr. H. Tuma: Rodica. — Dr. K. J.: Nova pot skozi Predoselj. — Andrija M. Ristič: Noč na Starij Planini. — Dr. Jos. C. Oblak: Skice s pota. — Dr. Gizela Tarcazy: Pismo iz Madjarske. — Jožef Zazula: Ali z vodnikom ali brez vodnika. — Dr. M.: Pomlad na Karavankah (pesem). — »Planinski vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40 Din za inozemstvo pa 60 Din. — Naroča se pri Osrednjem odboru SPD v Ljubljani.

Sederna bolest i njeno moderno lečenje, napisal dr. M. Besarović, kopalški zdravnik. Razpravlja o bistvu, vzrokih, znakah in lečenju te bolezni. Izdala jo je knjigarna Walter Heinisch v Karlovih Varih ter stane 12 Kč (20 Din).

Poizvedovanja

Našel se je zlat peresnik z zlatim nalivalnim peresom. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi pri našem upravnistvu, ki mu pove najditeljev naslov.

Nikolaj Ljeskov:

Začarani romar.

Osmo poglavje.

Zgodba Ivana Severjaniča nas je tako zanimala, da smo hoteli varovati doslednost pri njenem nadaljnjem razvoju. Zato smo ga prosili, naj nam najprej pove, s kakimi nenavadnimi sredstvi se je rešil svojih šestin in pobegnili iz ujetništva. Razpredel nam je o tem sledečo povest:

— Izgubil sem vsako upanje, da se bom kedaj vrnil domov in videl svoj rojstni kraj. Niti sanjati nisem smel o tem. Še moje hrepenenje je začelo pojemati. Živel sem brezumno kakor lipov bog, na nič nisem mislil. Le tu in tam sem se spomnil: kako pa to, da je pri nas doma v cerkvi molil prav ta otec Ilja, ki je vedno prosil, naj mu dajo kak star časopis za zavijanje, kako to, da je molil vselej pri maši za vse »plavajoče in potujoče, trpeče in ujetne«? Vedno sem si mislil, ko sem to poslušal: čemu to? Saj nimamo zdaj vojne, da bi molili za ujetnike? Zdaj pa sem razumel, zakaj to molijo, nisem pa razumel, zakaj meni vse te molitve nič ne koristijo. Kratko rečeno: nisem sicer izgubil vere, a vendar sem dvomil in tudi sam nehal moliti.

— Kaj bi molil, — sem si mislil, — če prav nič ne korist.

Nekoč pa sem čul neko šumenje. Začel sem opazovati in videl, da so tatari nekam nemirni. Rekel sem:

— Kaj je?

— Nič, — so mi rekli. — Iz tvojih krajev sta prišla dva muli.¹ Imata priporočilne liste od Belega carja² in gresta, da proširita čim dlje svojo vero.

¹ Duhovnik (tatarski).

² Tako zovejo ruskega carja azijski.

Pridrvel sem ven in vprašal:

— Kje sta?

Pokazali so mi neko jurto,³ in sem šel tja, kamor so mi pokazali. Prišel sem in videl, da se je zbralo tam mnogo ših-zadov, malo-zadov, imamov⁴ in dervišev. Vsi so sedeli po turško na preprogah. Sredi njih pa sta stala dva neznana človeka. Imela sta sicer popotno obleko, a vendar se je videlo, da sta duhovnika. Stala sta sredi te sodrge in oznanjala tatarom božjo besedo.

Ko sem ju zagledal, se mi je srce stopilo od veselja, da vidim Ruse. Vrgel sem se pred njima na tla in zahtel. Misijonarja sta se tudi razveselila, da sem pokleknil, in sta vzkliknila:

— No, kaj? kaj? ali vidite? Glejte, kako učinkuje božja milost! Eden izmed vas je že našel pri Bogu in se hoče izneveriti Mohamedu.

A tatari so odgovorili, češ, da tu ne učinkuje nikaka milost: to je vaš Ivan, Rus, vašega rodu, pri nas je samo v ujetništvu.

Misijonarja sta bila jako nevoljna radi tega. Nista sploh verjela, da sem Rus. Tedaj sem se oglašil tudi jaz:

— Ne, — sem rekel, — saj sem res Rus. Duhovna očeta, — sem rekel, — usmilita se, pomagajta mi odot! Enajst let že ginevam tukaj v ujetništvu. Poglejta, kako so me pokvečili: ne morem hoditi.

A misijonarja se niti najmanj nista pobrigala za moje besede. Obrnila sta se strani in zopet začela svoj posel: pridigala sta, kakor da bi mene sploh ne bilo.

Mislil sem si: No, zavolj tega še ne smem godrnjati. Sta pač uradni osebi. Nemara se ne spodobi zanja, da bi drugače ravnala z menoj vpricho tatarov. Šel sem torej proč, a pozneje sem pazil na čas, ko sta

³ Nomadski šotor.

⁴ Imam = turški župnik.

bila sama v posebnem šotoru, pohitel sem tja in jima vse povedal popolnoma odkritosrčno, kako trpim tukaj najgorjo usodo in da ju prosim pomoči.

— Le postrašita jih, očeta-dobrotnika, — sem rekel — z našim bätjuško Belim Carjem. Povejta jim, da ne dovoljuje car azijskom držati v ujetništvu njegove podanike s silo. Ali pa jim dajta rajši zame odkupnino, pa pojdem v vajino službo. Saj sem se dobro navadil medtem, ko tu živim, tatarskega jezika in vama bom lahko v pomoč.

A ona sta odgovorila:

— Kaj ti pride na misel, sine! Nimava denarja, da bi plačala odkupnino in ne smeva tudi krivovercev strasti. Saj je to ljudstvo itak nezvesto in zahrbtno. Politika zahteva, da sva z njimi vedno vlnudna.

— Kaj, — sem rekel, — mar naj pri njih zavolj te politike vse svoje življenje zapravim?

— Zakaž pa ne? — sta mi rekla, — mar ni vseeno, sine, kje človek življenje zapravi? Moli rajši. Božje usmiljenje je neskončno. Morda te končno Bog reši.

— Saj sem molil, — sem jima rekel, — a zdaj ne morem več, izgubil sem vsako upanje.

— Obupati pa ne smeš, — sta mi rekla, — ker je to velik greh.

— Saj ne obupavam, — rečem, — toda... ali je prav?

— Meni je zelo hudo, ker mi nočeta vidva, rojaka in Rusa, prav nič pomagati.

— Ne, ne, — mi odgovorita, — nikar naju ne mešaj, čado,¹ v to svojo zadevo. Midva sva Kristusova služabnika, pri Kristu pa ni niti pogana niti žida. Vsi, ki verujejo, so nam tudi rojaki. Za nas so vsi, vsi enaki.

¹ Cerkevno-slovanski zvalnik, ki je značilen za jezik duhovnih oseb.

² Dete (cerkv.-slov.).

=====

LJUDSKA KNJIZNICA iz založništva Jugoslovanske knjigarnice v Ljubljani: 23. zvezek. A. Sheehan, Nodlag. Povest irskega delata. 24 Din, vez. 32 Din. 24. zvezek. A. Marby. Hanka. Lužičko-srbska povest. 22 Din, vez. 30 Din. 25. zvezek. Haggard, Hči cesarja Montezuma (v tišku). — 26. zvezek. C. Lorentini. Storiek in njegovo burkasto življenje. 14 Din, vezano 22 Din. — 27. zvezek. Pregell, Otroci solaca (v tišku).

=====

Urednik: Franc Teršedlav.